

İSLAM SAVAŞ HUKUKU BAĞLAMINDA İSLAMOFOBİ'YE DİYALEKTİK BİR YAKLAŞIM

M. Abdülmecit KARAASLAN*

ÖZET

İslamofobinin, bir başka deyimle batı ve uzak doğunun İslam korkusunun temelinde yatan kavramlardan birisi de İslam Savaş Hukukundaki Cihad olgusudur. Kitaplardaki ideal hukuk ile realist bakış açısının uygulamada biraz değişmesi, yöneten karizmanın şiddeti, egemen coğrafyalar arasındaki mücadeleler, tarihte suni olarak oluşturulan mitler ve günümüzdeki kitle iletişim araçlarındaki algı operasyonları teknolojik siyasi-askeri gücü elinde bulunduranların bir takım islamofobik savlarını dünya kamuoyuna sanki haklıymış gibi göstermektedir. Diyalektik bakış açısına sahip olmadan, tarafların hukuk sistemlerinin dayandığı felsefi temeli ve hukuk ve politik tarihini bilmeden bu hususta yapılacak değerlendirmeler hep eksik olacaktır.

Tebliğimiz işte bu bakış açısıyla ileri sürülen savlara tarafların temel kutsal metinlerinden hareketle bir bakış açısı daha sonra bu hususta tarafların tarih boyunca ortaya koyduğu siyasi-tarihi ve hukuki katkının olumlu-olumsuz manada ne olduğu üzerinde durulacaktır. Ayrıntıda islamofobik yaygın ve algı yönetiminin savaşla ilgili hangi temel meseleler üzerinden korku yönetimi yaptığı, Müslümanların niçin hep savunmada kalıp bir tür etkin sözel ve eylemsel karşı koyuma geçemeyişi, İslam Hukukunda savaşın korkulduğu ve korkutulduğu kadar var olup olmadığı, varsa karşı taraflarda bizden daha mı insancıl olup olmadığı incelenip 11 Eylül öncesi ve sonrası İslam âlemindeki neoselefi ve vehhâbî cihatçı anlayışların İslam Savaş Hukukuna uygun olup olmadığı konuları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, anti-islamizm, Diyalektik Bakış Açısı, Cedel, Cihad, Cihatçı Akımlar.

ISLAMOPHOBIA A DIALECTIC APPROACH IN THE CONTEXT OF ISLAM WAR LAW

ABSTRACT

One of the concepts underlying Islamophobia, expressed as the fear of Islam in the West and the Far East, is the Jihad in Islamic War Law. The ideal law in books and the slight change in the realist point of view in practice, the violence of the ruling coalition, the struggles between the dominant geographies, the artificially created myths in history and the perceptive operations in today's mass media have made some Islamophobic assertions of technological political- military power as if they were justified shows. Without a dialectical perspective, the philosophical foundations on which the legal systems of the parties are based and the judgments to be made on this issue without knowing the legal and political history will always be incomplete.

In our paper, we will focus on the views expressed in this view from the basic sacred texts of the parties, then what is the political-historical and legal contribution

* Yrd. Doç. Dr., Bartın Üni. İslâmi İlimler Fakültesi Öğrt. Üyesi, akaraaslan@bartin.edu.tr.

that the parties have made throughout history in the positive-negative aspect. In detail, the Islamophobic publication and the perception control over the main issues related to war, the reason why Muslims are always in defense and some kind of effective verbal and operational countermeasures, whether there is as much fear and fear as war in Islamic Law is more humane than the other side and whether the neoclassic and the oratory jihadist understandings in the Islamic world before and after September 11 will be examined in accordance with the Islamic War Law.

Key Words: Islamophobia, Anti-islamism, Dialectic Perspective, Cedel, Jihad, Jihadist Movements.

GİRİŞ

İslamofobi, bir başka deyişle “İslam korkusu”nun temelleri, müslümanların ilk defa gayr-i müslimlerle karşı karşıya gelmesi veya İslam Medeniyetinin bütün unsurlarıyla batıyla hâkimiyet planında yarışmaya başlamasına kadar indirilebilir. Olgusal olarak İslamofobinin kapitalist ve sosyalist dünya arasında üçüncü bir güç ve düşman olarak belirlenmesi İran-İslam Devriminin ortaya çıkması ve Komünist bloğun çökmesi akabine denk gelir¹. Ama asıl mesele, islamofobi değil altında yatan anti-İslamizm yani İslam karşıtlığıdır. İslam karşıtlığının kökenleri ise İslamofobiye göre daha eskidir. Bize göre islamofobi ve İslam karşıtlığının temelinde yatan en büyük amillerden birisi, İslam savaş hukuku ve savaş ilanidir. Derinlemesine baktığımızda diyalektik olarak aslında iki tarafta da gerek açık gerek örtülü aynı düşünce ve niyetlerin yattığı, ayrımın salt adalet ve insaf ölçülerinde olduğu görülecektir. Aslında bunun sebebi de savaşın da dâhil olduğu hukukun ele avuca sığmayan düalist bir karaktere sahip olduğu gerçeğidir.

Hukukun Düalist Karakteri

Halen dünyada genel olarak üç hukuk sisteminin olduğunu var sayabiliriz. Bunlar; ruhçu maddeci ve ortada ikisini de dengeleyen İslam hukuku sistemidir. Bunlardan maddeci hukuk sistemlerini Kapitalist ve Sosyalist hukuk sistemi Ruhçu hukuk sistemini eski uzak doğu dinlerinin temsil ettiği hukuk sistemleri olarak kabul edebiliriz. Hukuk karakteri icabı düalist bir yapıya sahip olduğundan beşeri hukuk, mantığı icabı *korunan menfaatler sistemi* olduğu kabul edilir. Bu yönüyle hukuk ne din ile ne de kişiyi tam bir fert kabul etmeyen sosyalizm ile bağdaşır².

İslam dini de diğer dinler gibi hakkı salt menfaat koruması olarak görmeyip Allâh'ın insana doğuştan verdiği paylar olarak görür. Bu bağlamda beşeri hukukun sosyalist hukuk doktriniyle çeliştiği gibi İslam Dini de aynı şekilde ne hukuk düzeninin insana her türlü hakkı verdiği onun sadece toplumla birlikte değeri olduğu şeklindeki sosyalist hukuk doktriniyle ne de “demokraside haklar mücadele ile alınır” cümlesinde veciz ifadesini bulan ferdiyetçi kapitalist hukuk doktriniyle bağdaşır. İslam'da insanın toplumun bir üyesi olması açısından bir takım hakları olduğu gibi bireysel olarak doğuştan dinin ana verdiği şahsî hakları da vardır. Bunları ona bizzat hukuk düzeni değil bizzat yaratıcısı verir. İslam hukukunu veri kabul eden bir hukuk sistemi kişilere Şari' Te'âlâ'nın verdiği bu toplumsal ve

¹ Canatan, Kadir, “İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım”: Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm adlı kitabın içinde, edt. Kadir Canatan-Özcan Hıdır, Eskişeni Yay., Ankara 2007, s.57.

² İzzetbegoviç, Aliya, Doğu-Batı Arasında İslam, trc.Şaban Döğen, Nehir Y., İstanbul 1993, s.257.

bireysel hakları vermemezlik edemez, olağanüstü dönemler hariç bunları sınırlandıramaz.

Eski Yunan ve Roma Hukuku da kuvveti/iktidarı üstün tutmakla beraber anadan hür doğmak gibi kişinin doğuştan bir takım hakları olduğunu kabul etmekle beraber aynı şekilde hukukun daha çok bir tür korunan menfaatler sistemi olduğunu kabul eder. Kapitalizm de Eski Yunan ve Roma Hukukuna dayanmakla aynı şeyi düşünür. Evrenselleşme eğilimine giren ve son asırda batı hukukundan etkilenen uzak doğu hukuklarında; “bireyin hakkı mı toplumun hakkı mı daha önemlidir?” konusu belirgin değildir. Dinleri özelinde eski krallık ve hanedan yönetimleri esnasında devlet erki temelinde din adamları ile yöneticiler arasında ikili bir yapı vardır. En üst rahibin kralın danışması mesabesinde olup halk üzerinde dini etkisi olduğu, halkın krala itaatini sağlaması, doğrudan olmasa da dolaylı olarak yönetime ortak olması amillerinden hareketle geline son aşamada uzak doğu devletlerinin bir kısmı sosyalizme, bazıları da kapitalizme daha yakın görünmektedir. Tek farkla ki batıya göre uzak doğuda mistisizm daha egemendir. İslam Hukuku bunların ortasında bir denge olarak görünmektedir. Şii hukuku ile mevcut yaşayan İslam hukuku sistemlerinde Şii-İran hukukunda da daha çok sosyalizme yakın bir eğilim vardır³.

İslam’ın içinde var olan tabii ve akli unsurlar, durmadan dışardan gelen maddeci unsurlara karşı onu dayanıklı kılmaktadır. İslam’ın marksizme ihtiyacı yoktur. Avrupa’da marksizmin çıkması Eski Ahitteki Yahudi unsurunun bir telafisi bir yedeği durumundadır. Kuran ile Eski Ahit arasında temas noktaları, en fazla layık olmayan iktidar sahipleriyle kibirli zenginlere karşı kullanılan ifadelerde bulunabilir. Akılcı protestanizm, ihtilalci tahriklere karşı daha dayanıklı görünmektedir. Bu açıdan bakıldığında Protestanlık İslam’a Katoliklikten daha yakındır. Tarihi mücadeleler ve siyasi sebeplerden dolayı Hristiyanlık ve İslam arasındaki benzerlik ve yakınlıktan sarfi nazar edilmektedir⁴.

Hristiyan dünyada ortaya çıkan kapitalizm ve sosyalizmin ortak noktası, halkın ve işçi sınıfının iradesine dayandığını iddia eden bir takım çıkarıcı ve

³ Bkz. Guidi, Michelangelo, “Mezdek/Mazdak” Maddesi, İslam Ansiklopedisi (İA), MEB Yay. Ankara 2001, VIII, 201-205: Bu eğilimin sebebi, Eski Sasani yönetimine tesir eden mazdek inancı olup Mazdek adlı başrahip bir peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkıp özel mülkiyeti kaldırıp komün mülkiyeti/iştiraki sistem getirmiş olup serbest cinsel ilişkiyi savunmuştur. Bugünkü İran müslüman olmakla beraber eski mazdek düşünce ve yaşamından izler taşımaktadır. Bu bağlamda örnek olarak mut’a nikâhı gibi bir ilişki İslam Dininde kaldırıldığı halde Şiiiler bunun kaldırılmadığını iddia edip eski serbest cinsel ilişki tarzını kısmen sınırlandırarak da olsa devam ettirmek istemeleridir. Yine bu bağlamda sosyalizm etkisini gösteren bir veri de son dönem Şii Mercilerinden kabul edilen Muhammed Bakır es-Sadr’ın İslam Ekonomik Sistemi (Hicret Yay., İstanbul 1978) adlı kitabında bol miktarda Marxizmdeki verilerle İslam İktisat sistemini karşılaştırma çabası, salt Marksizme göre İslam’ı konumlandığı anlamına da gelir. Marksçı diyalektiğin izlerini, mazdehist akımlardaki ikici/seneviyye yaklaşımlarda görebiliriz. Dr. Ali Şeriatî’nin eserlerinde de diyalektik bakış açısıyla zıtların sentezinden hareketle hüküm vermeyle ilgili birçok örnek vardır. O İslam’ın Tanrısının tam bir Janus (Eski Yunan’da İki Yüzü olan Tanrı)’a benzediğini de iddia eder. “Muhammed’i Tanıyalım” (İslâm Nedir-III) Ankara 1988. Kitabın Farsça orijinalinin adı “İslam Şinasi Meşhed-III” (kitabın 151’inci sayfasının 2’nci paragraf). Gerçi Şeriatî, şii ulema tarafından da eleştirilmekle beraber Allah C.C. hakkında, benzetme yapmak bile câiz değilken doğrudan “Allah gerçek bir janustur” demesi, onda Şiilikten daha çok Zerdüştlük ve ikicilik/seneviyye etkisinin olduğunu göstermektedir. Hüsnüniyetle Kur’andaki Allah’ın Evvel-Ahır, Zahir-Batın vb. ikili isimlerinde olduğu gibi bir benzetme yaptığına da hükmedilebilir.

⁴ İzzetbegoviç, Doğu-Batı Arasında İslam, s.228.

ideolojik grupların beşeri iradesidir. İnsanlık bu anlamda tarihte ve son yüzyılda bir tağuttan diğer tağutun pençesi arasında bir kurtuluş reçetesi aramıştır. Sosyalizm ve kapitalizm adına yüzbinlerce insan düzenin kurbanı olmuştur.

Çağın Devrimleri Hakkında Düşünceler adlı eserinde Harold Lasky, Amerika’da bir takım çevrelerin hükümetle beraber karıştığı kirli işleri bir takım raporlara dayanarak anlattıktan sonra “1940 yılına gelinceye kadar demokrasi perdesi altında Amerikan iş adamlarının kafasında faşizm düşüncesi vardı” dersek yanlış olmayız⁵. Vahşi kapitalizm, gangsterlik ruhu ve silah endüstrisinin en açık tezahürü, Başkan Kennedy’nin katli ve 11 Eylül olaylarının gün ortası yapıлып birinin faili meçhule diğerinin müslümanlara fatura edilmesidir. A.B.D başkanlarından C.Johnson, askeri-endüstriyel kompleks konusunda Eisenhower’ın uyarısını dikkate alarak silah endüstrisini küresel hakimiyet için kalıcı hale getirmiştir. Buna göre Amerikan üslerini çoğaltma yönüne giderek birçok ülkeyle zoraki silah alım anlaşmaları yapmıştır⁶. Tabi çarkın dönmesi için bir bahane ve mazeret lazımdır o da İslamofobi argümanlarını tesis etmek olacaktır.

Ötekine Takınılan Tutum Ve Savaş Hukuku

Her sosyal düzenin hukukiliğinin mihenk taşı muarızlarına bir başka deyimle ötekine takındığı tutumdur. Güçlünün iktidarı bir gerçekliktir/realitedir, hak değildir. Gücün herhangi bir sınırlamasının başladığı yerde hukuk başlar. Tabi bu sınırlamanın güçsüzlerin lehine olması gerekir. Tarihte ve günümüzde “kamu adına, emekçi sınıf adına ve bazen de ümmet adına” diye yapılan hukuki düzenlemeler her zaman salt ideal hukuk-pozitif hukuk-realite uyumu içeriğinde olamamış, hâkim sınıfın menfaatlerini koruyan bir hukuk manzumesi ve tatbikatı halinde tezahür etmiştir.

İncil ve Kur’an, Eski Ahit’in aksine -yahudilik milliyetçiliktir- manevi cemaat prensibini ilan eder⁷. İncil, bu hususta mutlak bir hüküm –insanlar Tanrının çocukları- verirken Kur’an milliyetleri de tanıyıp adeta milliyetlerüstü bir cemaati (ümmet) vazeder⁸. Üstelik Kur’an Hz. İsa’nın tamamen reddettiği akrabalık bağlarını da teyit eder⁹. İslam’ı din ve siyaset birliği olarak daha kolay anlamamız için zuhur ettiği şartlar bize yardımcı olur. Kur’âna göre insan yeryüzüne hükmetsin¹⁰ diye yaratılmıştır. Oysa İncil’e göre böyle değildir. İslam yazılı bir din, Hristiyanlıksa prensip itibariyle yazıya daha yabancıdır. İslam sadece kültürü değil medeniyeti de istediğini göstermiştir. Kendi bütüncül hukukunu meydana getiren tek din İslam’dır. Kur’an savaşı emreder. Kuranın şerre karşı mücadele çağrısının, zulme karşı direniş emrinin (Şura, 42/39) batılı anlamda dinî bir mahiyeti yoktur. Dini bakımdan kuvvet kullanmamak ve zulme mukavemet etmemek daha mantıktır. Hristiyanlık ve Doğu Hint düşüncesinde tahammül ve boyun eğme vardır. Kurana göre cihat, dini-ahlaki bir sistem değil sosyopolitik bir kanun mecmuası olarak ortaya çıkar. Peygamberimiz savaştı bir peygamberdir. Bu anlamda Hz. Musa’ya benzer¹¹.

⁵ Kutup, Muhammed, 20.Asrın Cahiliyyesi, trc.Ahmet Ağırakça, Beka Yay., İstanbul 2013, s.126.

⁶ Tarık Ali, Fundamentalizmler Çatışması: Haçlı Seferleri Cihatlar ve Modernite, trc. Abdullah Yılmaz, Everest Yay., İstanbul 2002, s.372.

⁷ Tevbe, 9/10; Matta, 12/47, 48.

⁸ Hucurat, 49/13.

⁹ Nisa, 4/1; Ahzab, 33/6.

¹⁰ Bakara, 2/30: Halife kavramından hareketle hükmeden anlamında.

¹¹ İzzetbegoviç, Doğu-Batı Arasında İslam, s.225-227.

Dinin belli anlamda siyaset ve hâkimiyeti içerdiği bir olgudur. Cabirî, “akide, kabile, ganimet” şeklindeki teorisini bina ettiği üçlüyle İslamiyet’in başlangıçtan beri siyaseti içerdiğini izaha çalışır. Aslında Hristiyanlığın başlangıcında da Hz. İsa’yı Yahudilerin Romanın egemenliğini elinden alacak diye şikâyet etmeleri de din ile siyaset arasında diyalektik bir ilişkinin olduğunu gösterir. Akide ister vahiy/din ister akılla desteklenen bir ideoloji biçiminde olsun her türlü inançtır. İnancı birinci derecede harekete geçiren burhânî akıl ve yönetme değil topluluk aklıdır. Topluluğun mantığı, epistemolojik ölçülere göre değil inanç ve iman oluşturan sembollere dayalıdır. Renan’ın ifade ettiği gibi insanlar kesin olmayan şeyler üzerine şehit olurlar. İnsanlar kesin gerçekler üzerine değil görüşler ve sanlar üzerine gönüllü olarak ölürler. Cabirî’ye göre kabile, bilinen akrabalık bağı değil İbn Haldun’daki asabiyet anlayışı gibi birbirini korumak düşüncesidir. Kabile, yönetim ve siyaset alanında “ben ve öteki” nin kendisiyle belirlendiği bir mensubiyet olması durumunda “bir kente, bir bölgeye, bir topluluğa, bir partiye mensubiyet” gibi bütün yakınlıkları ifade eder. Ganimet ise ekonomik etkenin oynadığı roldür. O, galibin mağluptan aldığı geçici ve sürekli olarak aldığı aynı ve nakdi yükümlülükler (le tribut, haraç, rant), bunun harcanma yöntemi (her yönüyle ihsan) ve onu tamamlayan iktisadi zihniyettir. Bir başka deyişle İslam devletinin müslüman ve gayri Müslimlerden vergi olarak aldığı her şeydir. Haraç esasen güçlünün yüklediği zorunlu miktar oluşu, galibe boyun eğerek veya barış yoluyla galibin hiçbir şey ödemeksizin mağlup taraftan aldığı bir yarardır. Bu yönüyle ganimet siyasi eylemin destekleyici unsurlarındandır.

Bu bağlamda “ben ve öteki, biz ve onlar veya Hristiyanlık-İslam ve diğerleri” arasında devletler hukuku ve savaşla ilgili olarak daima bu üç unsurun şuur altında olduğu bir diyalektik mücadele var olagelmıştır. Önemli olan bu mücadelenin çağına göre verili kurallar ve nesâfet ölçülerine göre adilane yapılmasıdır. Bu bağlamda Arap-İslam ve Türk-İslam tarihinde ötekinin de hakkını teslim ettiği güzel örneklerle doludur. En basit anlatımıyla İslam’da savaş-cihat dini korumak olduğu açık iken ona çarpık bir görüntü vermek isteyen batılıların bu tutumunun asıl nedeni; İslam’ın yalın ve makul bir sistem olup Hristiyanlığa göre daha hızlı yayılması ve Hristiyanların islam medeniyeti karşısındaki aşağılık kompleksidir¹². Aslında ilmi olmaktan uzak bu iddiaları M. Watt, A. Toynbee, F. Schöner, P. Hitti, T.S. Arnold, C. Taylor, L. Weiss ve diğer pek çok bilim adamı reddederek bizzat batının kendi tarihinde birçok örnekler vardır¹³.

Literal İslam Hukuku/fıkıh dışında sultanların otoritesine dayanan görelî adalete dayanan haksızlık, şiddet¹⁴ ve şer’î hukuka aykırılık içeren kanûnî uygulamalar olduğunu da kabul etmek zorundayız¹⁵. Fakat İslam Hukuku ibadetler

¹² Watt, Montgomery, İslam’ın Avrupa’ya Tesiri, trc. Hilmi Yavuz, İstanbul 1986, s.88.

¹³ Yaman Ahmet, “Müslüman Bilincindeki Savaş-cihat Algısı ve Savaş Hukuku”: Şiddet Karşısında İslam Kitabı içinde’den naklen, DİB Yay., Ankara 2015, s 304 ve bkz. 63 nolu dipnot.

¹⁴Bkz. Hulefay-ı Raşidin Dönemi, Emevi daha sonraki dönemlerdeki şiddet tezahürleriyle ilgili olarak: Apak, Adem, “Tarihsel Tecrübe Olarak Merhamet ve Şiddet Açısından İslam” Şiddet Karşısında İslam Kitabının İçinde, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2015, s.357 vd.

¹⁵Yeniçerilerin en küçük bir kusurundan (süt çalması ve başkasının ekinine girmesi vb.) dolayı ibret-i âlem için veya siyaseten katil olarak cezalandırıldığını görmekteyiz. Şüphesiz bunlar tam adalet anlayışına aykırı olsa da görelî adalete uygun uygulamalardır. Ulema tarafından sultana verilen ta’zir yetkisinin bazı durumlarda son haddinin ölüm cezasına kadar çıkabileceği kabul edilmektedir. Buna dair örnekler Mumcu’nun eserinde çoktur: Mumcu, Ahmet, Osmanlı Devleti’nde Siyaseten Katil, Phoenix yay., 3. Baskı, Ankara 2007; Hammer, J. Von, Devlet-i

hariç diğer muâmelâtla ilgili alanlarda daha çok beşerin hak ve menfaatlerini koruyan dünyevî bir karakterdedir. Sanıldığı gibi teokratik, dogmatik, salt ilahî bir hukuk değildir. Tarihte kilise güdümündeki Hristiyan devletler, hukuklarını bir tür ilâhî hukuk saydıklarından önemli gördükleri savaşları “The Holy War/Kutsal Savaş”¹⁶ olarak isimlendirmeleri, savaşı dînî amaçla yaptıklarına delalet eder.

Öte yandan İncil’de savaş ayetleri olmadığı da pek tutarlı değildir. Hz. İsa’nın dininde yer almayan şer’î hükümler, Tevrat’tan alınır. İncil, şer’î hükümleri ihtiva etmez; sadece nasihatlere yer verir. Öğütler genellikle insanın gönlüne hitap eder, şer’î hükümler yükümlülükler getirdiğinden, nefislere ağır gelir. Tevrat ve Kur’an ile İncil’in üslubundaki bazı farklılıklar bundan kaynaklanmaktadır. Salt İncil’e bakıldığında barıştan yana bir din olarak karşımıza çıkan Hristiyanlıkta savaşla ilgili âyetler de bulunmaktadır. Matta İncil’inin onuncu babında geçen Hz. Mesih (as)’in sözleri şöyledir: “Yeryüzüne barış getirmeye geldiğimi sanmayın! Ben barış değil kılıç getirmeye geldim. Çünkü ben oğulla babasının, kızla annesinin, gelinle kaynanasının arasına ayrılık koymaya geldim. İnsanın düşmanları, kendi ev halkı olacaktır.”¹⁷

Luka İncil’inin on ikinci babında ise şöyle demektedir: “Ben dünyaya ateş atmaya geldim. Eğer şimdiden tutuşmuş ise daha ne isterim. Fakat benim vaftizleneceğim bir vaftizim var. Bu yerine gelinceye kadar nasıl da sıkılmaktayım! Dünyaya barış ve selamet getirmeye geldim mi sanıyorsunuz? Hayır, size ancak sunu söylerim; ben sizlere ayrılık getirmeye geldim.”¹⁸

Genel olarak Hristiyanlar savaşı devlet politikası olarak görmüşler ve şartların gereğine göre bir yol takip etmişlerdir. Roma döneminde büyük zulümlere maruz kalan Hristiyanlar savaşmayı göz ardı edip dinin hoşgörü tarafını öne

Osmaniye Tarihi, haz. Mümin Çevik, İstanbul 2010, III, 683; Silahdar Fındıklılı Mehmed Ağa, Nusretname, Cilt.I, Fasikül-1, sad. İsmet Parmaksızoğlu, MEB yay., İstanbul 1962, s. 33-4; Silahdar, II. Mustafa’nın sefer esnasında bütün ordugahta tellallar dolaştırarak “...kimesne ekine girmeyüp zulüm itmeye, her kim muhalefet ederse bila eman katl olunur...” şeklinde sıkı uyarılarda bulunduğunu belirtir. Hatta ordunun ilerleyişi sırasında Divan’lar toplanarak seferle ilgili meseleler müşavere edilmiş, olumsuz davranışları olanlar cezalandırılmıştır. Sultan Mustafa tebdil-i kıyafet gezerek emirlere aykırı hareket edenleri cezalandırmıştır (bkz. a.g.e., s.34, 35). Bizzat Hammer ve Jorgan Osmanlıların; İslam dininin ve tarihi geçmişlerinin gereği olarak insanın hayat ve özel mülküne dokunulmazlığına olan inançları, adaletin, hakkın tecellisi olarak cezalandırmanın önemine binaen bu cezaları verdiğini itiraf eder ve fazla bir eleştiride bulunmazlar. Yine bu cümleden olmak üzere kişinin zekerinin kesilmesi: “Kız ve oğlan çeken kişinin ve hıyanet ile bir ecnebinin evine giren kimsenin emceği (emceği) kesile” uygulaması vardır: Üçok, Coşkun, “Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler-III”, AHFD, C. IV, S. I, 1947, (s. 48-73), s. 52; Akman, Mehmet, Osmanlı Devletinde Ceza Yargılaması, İstanbul 2004, s. 140 Yavuz Sultan Selim Kanunnamesi, çev. Hediye Tuncer, Tarım Orman Köyişleri Bakanlığı Yayın No: 18, Ankara 1987, s.153,162. Ancak aynı eserlerden Osmanlı devletinin adalete, hukuka ve insan hak ve hürriyetine ne kadar değer verdiğini ve söz konusu idamların devlet ve toplum yaşamının yani nizam-ı âlem’in tesisi için nisbî zorunluluk teşkil ettiğini de çıkarabilmekteyiz. Bu tür “az suça çok ceza” uygulanması sayesinde askerin Avrupa’da saygın olduğu, Viyana Kuşatması öncesi askerin bu ve benzeri uygulamalara dikkat etmeyip yağma ve talana karışması hatta şıraların gününü geçirterek sarhoş olması vb. hususları dikkate alacak olursak belki de belli zamandan sonra uygulanamayan bu tür cezaların daha büyük suçları önlediği sonucuna varılabilir. Öte yandan maddi sebeplerin yanında manevi sebepler ve ilahi adalet ve takdir gereği Viyana’da ilerleyişin durduğu anlamını çıkarabiliriz.

¹⁶ Armstrong, Karen, Holy War: The Crusades and their Impact on Today’s World, Anchor Publ., London 1992, s.1.

¹⁷ İncil, Matta 10/34-36.

¹⁸ İncil, Matta, 12/49-51.

çıkarak mukavemette bulunmamışlardır. Aziz Augustine ile bu düşünce IV. yüzyıldan sonra yerini, ezilenlere yardım ve sulhun korunması için savaşılması gereği fikrine bırakmıştır. Yani O'na göre adil bir düzenin sağlanabilmesi için savaş kaçınılmaz olmuştur. Onların temel prensip olarak kabul ettikleri barış düşüncesi, ancak ilk üç-beş asırda hayatini koruyabilmiştir. Daha sonra da Hristiyan din adamları miladi beşinci yüzyılda "haklı savaş" kavramını ileri sürerek, bazı şartlar meydana geldiğinde savaşılması gerektiğini söylemişlerdir. Fakat ardından onuncu yüzyıldan sonra haçlı savaşlarıyla birlikte "kutsal savaş" diyerek saldırılarını meşrulaştırmak ve bunu teşvik etmek istemişler, neticede milyonlarca insanın ölümüne sebep olmuşlar ve dünyayı kana bulamışlardır¹⁹.

Dolayısıyla batılılar, İslâm'ın cihat/savaş anlayışını bu açıdan değerlendirirler²⁰. Aslında tabiatı icabı savaş arzusunun altındaki maddî yanı sanki hedeflemedikleri algısı uyandırılır. Fakat gerçekte tarihteki haçlı savaşları dâhil birçok savaşın altında hâkimiyet kurma ve maddi amaçlar yatmaktadır. Bu açıdan Hristiyan Batı düşüncesinde de kendi teolojik tanımlamaları üzerinden ötekini düşman ilan ederek onu Tanrının düzenine davet etme amacındadırlar. Bunu bazen açık bazen örtülü olarak ifade de ederler. Bu kabul olunmadığı zaman savaşla ülkeleri istila edip boyun eğdirmek veya siyasi-iktisadi baskılarla dize getirmek isterler²¹.

¹⁹ <https://sorularlailamiyet.com/incilde-sevgiyle-iligili-cok-ayet-olmasina-ragmen-kuranda-sevgiye-onem-veren-ayetin-olmaması-nasil>; (Erişim Tarihi; 22.08.2016).

²⁰ Mesela Vatikan kardinali J. Esposito'nun yazdığı "Kutsal Olmayan Savaş/İslâmın İsmindeki Terör" adlı kitapta Vehhabi çizgisinde 11 Eylül olayları sonrasında Usama b. Ladin ile dünyaya yayılan cihatçı akımların kutsal olmayan bir savaş (unholy war) içinde olduğunu ifade eder. Ardından bunun söylence (mit) olduğu, gerçek kutsal savaşın/cihadın bu olmadığı konusunu izah ederken kendi kutsal savaş anlayışı üzerinden ve bir takım nassları gerekçe göstererek sanki müslümanların cihadı/savaşı sırf kutsal gördüğü kanısına kapılmaktadır (Esposito, John L. Unholy War Terror in the Name of Islam, Oxford University Press, London 2002, s. ix, x). Mamafih savaşta/kıtıl kısmen ibadet sevabı vardır. Ama dini metinlerde kıtalin sırf ibadet olduğu noktasında veri yoktur. O uğurda can vermek sevaptır. Ama salt öldürme işi kutsal değildir. Müslümanı gereksiz yere insan öldürmesini sınırlayan birçok nass vardır. Buna karşın teoride İncil'de savaş-kılıç kötüleniyor sevgi ve nefret öne çıkarılıyorsa da pratikte etkisi pek yoktur. Yine uluslararası hukukta uluslararası savaş suçları mahkemesi varsa da buralarda maalesef pek caydırıcı kararlara imza atılmaz. Özellikle Müslümanlara karşı işlenen savaş suçlarına pek caydırıcı cezalar verilmemektedir. BM'de 5 vetocu ülkenin bulunması birçok uluslararası hakkın ihlaline, savaşların uzun yıllar önlenememesine yol açmaktadır. Bunu resmen hümanizma söylemleri altında gerçeğin, diyalektik çatışmacı söyleme kurban edildiğinin resmidir. Dolayısıyla batının ve ırkçı emperyalizmin bu tür sözlerinin sırf diyalektik bir oyun ve hile olduğu apaçık bellidir. Maalesef herkes için müsellemlerden biridir ki egemen batı ve doğu güçlerinin elinde yakmak dâhil birçok kitle imha silahı mevcuttur. Bunları savaş sırasında kullanmak, savaş öncesi bulundurmamak meşrudur. Kutsal kitaplarında bu tür ayrıntılı suçları ve savaşları teşvik eden ayetler (https://kutsalkitap.org/gundem/hiristiyanlik_ve_savas/ Erişim Tarihi: 21.10.2016) olmadığını iddia etmeye kalkışmaları bir şeyi değiştirmez. Kutsal kitap Tevrat'taki bir kısım Hristiyan mezhepleri eski ahit Tevrat'ı da veri kabul eder. Muharref Tevrat'ta başka milletlere işkence ve katliam yapmaya delalet eden birçok veri vardır. Örneğin Tevrat'ın Yeremya, 51/19-23, 12/3, 16/4, 26/4, 32-35, 51/19-23, ; Tsefenya, 2/5; II.Krallar, 3/19, 13/17; Tesniye, 7/1-3, 9/22-23, 20/10-17, 32/25; Hezekiel, 9/5-6, 23/25, 39/18-20; İşaya, 13/15-18, 14/30-31, 26/11, 33/12, 34/3; 65/12; I.Samuel, 15/3 ayetleri buna örnek gösterilebilir.

²¹ Şekerci Osman, Amerikan Fundamentalizminin Tarihi Yapısı ve İslam Gerçeği, Sinan Yay., İstanbul 1995, s.22; Muhammed Kutup bir Fransız müellifin Yazdığı "İslam Dünyasının İşgali" adlı kitapta misyonerlerin ve sömürgecilerin girdiği her ülkede İslam'ın kadına ve savaşa bakışı meselelerini daima ön plana çıkardıklarını belirtir: Kutup, Muhammed, Gelenekler Çatışması, trc. Ahmet Ağırakça, Beka Yay., İstanbul 2012, s.177.

Fundamentalist Hristiyan gruplardan sayılan Adventistler Osmanlı'nın çökmeye başlamasını İsa Mesih'in gelişine işaret saymışlar, hayalini kurdukları ve sabırsızlıkla bekledikleri kıyametin başlangıcını Türklerin ve Anadolu'nun parçalanması üzerine kurmuşlardır²². Türk düşmanlığının gerçek sebebi tarihte önemli işler yapmaları ve büyük devlet olmalarıdır. Ünlü müsteşriklerden Bernard Lewis kitabında Türklerin bu tarihi misyonunu anlattıktan sonra Müslümanlıkla Türklüğün özdeşleştiği gerçeğini ifade eder²³. Muhammed Hamidullah da bu gerçeğin Çin ve Hint coğrafyasında da aynı olduğunu belirtir²⁴. Bediüzzeman nerede bir Türk varsa müslüman olduğunu, Macarlar gibi müslüman olmayan Türklerin Türklüğünü de yitirdiğini ifade eder²⁵. Günümüz Hristiyan ve Musevileri, Eski Ahit'in Hezeikel bölümünden çıkarımla dünyanın bir ateş tarafından yok edilerek kıyametin kopacağı, ondan önce Yahudi veya Hristiyan Mesih'i'nin üçüncü binyılda arz-ı mev'üd çevresindeki topraklarda geleceği inancındadırlar. Bu toprakların kendileri açısından fethedilmesi gerektiği şeklindeki inançları, adeta onları tam alametleri belirmese de şartları olgunlaştırarak adeta "tanrıyı kıyamete zorlamak" gibi bir eyleme itmektedir. 1984 ve 1998'de yapılan anketlerde, Amerikan halkının bu konudaki inancının % 39'dan % 51'e yükseldiği görülmektedir²⁶. Hâlihazırdaki savaşların, hatta ortaçağ ve öncesindeki çoğu hacı savaşlarının bu bağlamda yapıldığı verili durumdadır.

Her ne kadar ulusal ve uluslararası barışın korunması, hümanizm, özgürlüğün getirilmesi, kitle ölümlerine yol açan silahların azaltılması gibi nedenlerle bir başka ülkeye savaş açıldığı söylene de derûnunda iki ana sebebin ortaya çıktığı belirgindir: Dini ve dünyevî sebepler. Dünyevî sebeplere ekonomik ve ideolojik sebeplerin yanı sıra siyasallaşan halkın ve karizmatik liderlerin diktatörlüğü gibi psikososyal sebepleri de katabiliriz²⁷. Bu bağlamda kendini seçkin ırk (choosen people) gören Yahudi halkı ve devlet erki tamamen psikolojik nedenlerle özellikle dünyada hassaten Ortadoğuda hak iddia ederek savaşlara sebep olmaktadır²⁸. "Dünyayı yönetmeye daha çok kim layıktır?" sorusu bağlamında gerek Musevilik gerek Hristiyanlık ve gerek İslam kendini son din olarak gördüğünden yekdiğerinden kendini daha haklı saymaktadır. Bu bağlamda bazı araştırmacılar, din veya hâkimiyet anlayışlarının birbirine göre durumunu üç kategoride

²² Özkan, Ali Rafet, Fundamentalist Hristiyanlık, Alperen Yay., Ankara 2002, s.278.

²³ Lewis, Bernard, The Emergence of Modern Turkey, Oxford Uni. Press, London 1958, s.13.

²⁴ Canan, İbrahim, Ahir Zaman Fitnesi ve Anarşi, Türday Yay., İstanbul 1982, s.260.

²⁵ Nursi, Bediüzzemân Said, Mektubât, Sözlere Yayınevi, İstanbul 1986, s.300: "*Türk milleti anâsırı İslâmiye içinde en kesretli olduğu halde, dünyanın her tarafında olan Türkler ise Müslümandır. Sair unsurlar gibi müslim ve gayr-ı müslim olarak iki kısma inkasam etmemiştir. Nerede Türk taifesi varsa Müslümandır. Müslümanlıktan çıkan veya Müslüman olmayan Türkler, Türklükten dahi çıkmışlardır (Macarlar gibi). Hâlbuki küçük unsurlarda dahi hem müslim ve hem de gayr-ı müslim var.*"

²⁶ Hallsell, Grace, Tanrıyı Kıyamete Zorlamak Armagedon Hristiyan Kıyametçiliği ve İsrail, trc.Mustafa Acar-Hüsni Özmen, Kim Yay., Ankara 2003, s.14 vd.

²⁷ Kaya, A. Vahap, Karizmanın Şiddeti, Sis Yay., Ankara 2000, s.63 vd.

²⁸ Şamî, Abdullah R., Din Devleti İsrail, trc. Mehmet Ali Kara, İlke Yay., İstanbul 2002, s.85, 86 vd.; Shahak, İsrail-Mezvinsky, Norton, İsrail'de Yahudi Fundamentalizmi, trc.Ahmet Emin Dağ, Anka Yay., İstanbul 2004, s.67; Kısaca burada "Yahudiler, Yahudi olmayanlara isyan etmelidir; Mesih gelmeden önce Filistin'e kesinlikle göç edilmelidir; Yahudi mabedi yapılmalıdır, Filistin'den toprak satın alınmalıdır; Yahudi devleti kurulmalıdır." şeklinde özetlenebilecek bu görüşler orta doğudaki barışı bozan aşırı görüşlerdir. Yahudi devleti kurulmasına karşı çıkan Yahudi din adamları da azımsanmayacak kadar çoktur.

değerlendirirler; *exclusivism* (dışlayıcılık, mutlakçılık, münhasırcılık), *inclusivism* (kapsayıcılık, eşitçilik), *pluralism* (çoğulculuk)²⁹. Bu bağlamda dünya egemenliğini ele geçirmede Hristiyanlık, Yahudilik ve İslam aynı mantığa sahiptirler. Buna göre *exclusivism*'i “hakikat mutlak olarak bendedir, sadece bana münhasırdır. Benden önceki ve sonraki gerçek din değildir. Dolayısıyla ben hâkim olup ben adalet dağıtmalıyım!” şeklinde izah edebiliriz.

Aslında Yahudilik, Hristiyanlık, İslam ve diğer ideolojilerin hepsinin bir gelecek tasavvuru ve ideal düzeni vardır. Yöneticiler ve din adamları halkı savaşa çağırırken genellikle daha iyi bir gelecek inşası ümidiyle çağırırlar. Bağlılarını daima aynı karaktere sahip kesin inançlı üyelerden seçerler. Bunların etki alanını genişletmeye ve dünya egemenliğini ele geçirmeye iten güç de aynı kökten gelir. Nefsini adamak ve feragat sahibi olmak, inanç sahibi olmak, iktidar peşinde koşmak, birleşmek gibi duyguların her çeşidinde belirli bir benzerlik vardır. Bu duygu daha çok “olmayan şeyler özlemi” dir. Uğrunda savaşılacak değer çıkar, din, vatandan öte sahip olunanlar değil gerçekten henüz sahip olunmayandır. İnsanoğluna “olmayan şeyler”, “olan şeyler” den daha yüce gelmiştir. Bunun için insanoğlu nefsi fedakârlıktan kaçınmaz. Bu henüz olmayan şey, dünyada iyi bir düzen olabildiği gibi ahiretteki cennet de olabilir³⁰.

Öte yandan uzak doğu dinlerinin yayıldığı alanlardaki egemenlik isteğine sahip halklar ve güçlü devlet adamları, diğer din ve devletlere karşı “sizin dininiz de doğru olabilir ama bizim ki de en az sizin kadar doğrudur dolayısıyla biz de dünyayı yönetmeye talibiz- birden fazla hakikat makamı vardır (pluralism/çoğulculuk)” düşüncesindedirler. Ya da “sen de haklısın ama ben daha haklıyım (inclusivism-equalism)” iddiası bağlamında egemenlik iddiasındadırlar. Bunu dünya üzerinde çeşitli kıtalara yayılan, diğerleri üzerinde hak iddia eden, kendinin aşkın bir ontolojik varlığı olduğunu zanneden, süper güç veya süper güç olmaya aday birçok yayılmacı ülkenin varlığından kolayca çıkarabiliriz³¹.

Mevcut dinler içinde başkalarına din seçme özgürlüğü (Bakara, 2/256, Kâfirûn, 109/1-6, Zümer 39/14-15) ve kişinin seçtiği dine göre bir yaşama biçimi ve bir hukuk seçme hakkı (Medine Vesikası ve Osmanlı Milletler Sistemi) tanıyan tek din İslam'dır. İslam'ın bu özelliğini sanayi inkılabından önce Osmanlı büyük devlet iken bizzat İngilizler de kabul ediyordu³².

²⁹ Biçer, Ramazan, Küreselleşen Çağda İslam, Gelenek Yay., İstanbul 2010, s.106-123.

³⁰ Hoffer, Eric, Kesin İnançlılar/Kitle Hareketlerinin Anatomisi, trc. Erkil Günür, İm Yay., İstanbul 1998, Önsöz xxiii ve s.92.

³¹ Osmanlı Bakiyesi Türkiye'deki bazı ideolojik gruplar, Amerika, Avrupa'da İngiltere, Fransa, İtalya, Eski Avusturya-Macaristan imparatorluğu yeni adı Almanya, Rusya, İran, Kore, Japonya, Çin ve Hindistan, Suudi Arabistan Neoselefilik ve Wahhabi anlayışı... Böylece sayıları dünyada yayılmacı emelleri olan ülke ve gruplar 13'e ulaşmaktadır.

³² Mavor, William, Universal History Ancient And Modern From The Earliest Records of Time To The General Peace 1801 In Twenty Five Volumes, London 1802: Örneğin burada zamanın ve tarihin yeni döneminin, yani modern çağın “Modern History” başlığı ile Araplarla ve Peygamberimizin Doğumuyla başladığı açıkça anlaşılacaktır. Ayrıca daha ilginç olanı bu metinde; “şimdi tarihin daha ilginç ve yeni bir dönemine giriyoruz ki evrenin görünüşü/görüş açısı/özelliği bu dönemde değişti.” cümlesiyle bu durum bir yorum olmaktan öte açıkça dile getirilmektedir. Buna ziyadeten aynı bölümde; Peygamberimizin Medine'de yaşayan müşrik ve Yahudilerin liderlerini toplayarak bir arada yaşamının ilkelerini kurallarını belirledikleri bir nevi tarihte ilk sivil anayasa sayılabilecek Medine Vesikası'na işaretler; O'nun büyük bir devlet kurduğunu, büyük fetihler yaptığını, dünya çapında bir kanun koyucu “legislator” olduğunu belirtmektedir. Çeşitli dünya anayasalarının yer aldığı sitede Medine Vesikasının ilk yazılı sivil

Kur'ân ve Sünnetin açık hükümleriyle İslam tarihinde –özel tarihi şartlara göre teşekkül eden bir hiyerarşi içinde “zimmi” statüsünde kabul edilmiş olsalar bile- gayr-i müslimlere tanınan dini ve hukuki özerklik, İslam Hukukunun onlara verdiği hukuk seçme hakkının göstergesidir³³. Ne var ki bu gerçeğe rağmen batı dünyasında İslam ve Fundamentalizm arasında doğrudan bir ilişki kurmak müslümanların başkalarına hayat hakkı tanımadıkları herkesi kendileri gibi yaşamaya zorlamak istedikleri yolunda bir imaj geliştirmek için büyük gayretler sarf edilmekte ve tabii ki bundan çeşitli politik, iktisadi, askeri neticeler elde edilmek istenmektedir³⁴. İşte islamofobi söylemleri bu imajoloji³⁵ çalışmasının bir aracıdır.

İslam Hukukunda Cihadın Amacı ve Dünyanın Yönetilmesi

İslam hukukunda savaşın/cihadın amacı İlay-ı kelimetullah yani Allah adının yüceltilmesi, kula kulluk değil yaratana kulluk edilerek insan ve toplumların özgürleştirilmesidir. Bu bağlamda cihâd, dünyaya Allah'ın tek olduğu, Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.S.)'in O'nun kulu ve elçisi olduğu ve teferruatındaki bir takım esasları, dünyanın her tarafına götürerek sulh ve adaleti tesis etmek ve böylece İslam dinini korumaktır. İslam, dinin öncelikle inanç, ibadet ve ahlak olduğunu kabul eder. Sonra muamelattaki esaslar gelir. Bu üç ana konuyla ilgili haklara³⁶ dâru'l-küfr veya dâru'l-harb denilen ülkeler, gerek kendi sınırları ve gerek kendi sınırları dışında mani olmazlarsa, müslümanlara saldırmazlarsa İslam Ülkesi (dâru'l-İslam)'nin onlara bilasebep savaş açma hakkı yoktur. “Size harb açanlara siz de harb açın!” (Bakara 2/190) ve Bakara 194 ayetleri savaşın şart ve sebebinin “düşmanların saldırısı” olduğunu açıkça ifade eder. Hanefî mezhebi, bazı Hanbelî ve Maliki mezhebi fakihleri de bu görüştedir³⁷.

Öte yandan Bakara 193, savaşın gerçek amacının fitne (anarşi, şiddet, zorlama, azap, işkence, zulüm, haksızlık, adaletsizlik) ortadan kaldırmak olduğunu ifade eder. Salt küfür saldırı sebebi olsaydı “Dinde zorlama yoktur” (Bakara, 2/256) ayeti hükümsüz kalırdı. İbn Teymiyye “âlimlerden hiçbiri bu ayetin mensûh olduğunu kabul etmemiştir. Dolayısıyla biz kimseyi İslam'a girmeye zorlayamayız sadece bize saldıranlara karşı savaşa gireriz. Eğer onlar İslam egemenliği altına girerlerse hem canlarını hem de mallarını korumuş olurlar. Biz savaşmayanları

anayasa olduğu ve zamanının çok ilerisinde olduğunu ifade edilmektedir. <http://www.constitution.org/cons/medina/macharter.htm>: Erişim Tarihi, 21.09.2016.

³³ Bozkurt, Gülnihal, İslam Hukukunda Zimmilerin Hukuki Statüleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir 1987, c.3, s.115-154. İslam devletinde zimmilerin kendi hukuklarının uygulanacağını kabul edilmesi İslam hukukunun kanunlar ihtilafına veya başka hukuk sistemlerinin tatbikini mümkün görmesinden değil İslam hukukunun dini kökenli olmasından doğmakta olup dini hoşgörü ve dinde zorlama olmadığını savunan ayet, hadis ve fukaha yorumundan kaynaklanmaktadır. Fukaha, İslam dinine inanmayan din salıklarına İslam hukukunu uygulamaktan kaçınmıştır. Ama çeşitli devirlerde farklı uygulamalar da olmuştur.

³⁴ Bulaç, Ali, İslam ve Fundamentalizm, İz Yay., İstanbul 1997, s.32.

³⁵ Bartın Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Sevgili Ali Öztürk'ün ürettiği bir kavramdır (Öztürk, Ali, İmajoloji: Bir Disiplin Denemesi, Elis Yay., Ankara 2013).

³⁶ Yaşam, üreme, düşünce, mülk edinme hakkı ve din özgürlüğü gibi İslam dininin de beş amacını içeren haklar.

³⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özel, Ahmet. “Cihad” maddesi, DİA, İstanbul 1993, VII, 528-529.

öldüremeyiz ve kimseye İslam'a girmesi için baskı yapmayız" şeklindeki yorumuyla savaşın illetinin düşmanın saldırısı olduğunu açıkça ifade etmiştir³⁸.

Bununla beraber meşru bir şekilde başlayıp devam eden bir savaşın, karşı tarafın kendi dinlerinde kalmakla birlikte müslümanların hâkimiyetini kabul etmeleri halinde sonlandırılacağını Tevbe 9/29 ayeti³⁹ de öngörür. Bu ayet aynı zamanda savaşın meşruiyet ölçüsünün karşı tarafın kâfirliği olmadığı da göstermektedir⁴⁰. Gerçi savaşın sebebinin karşı tarafın kâfir olduğunu kabul eden Şafii hukukçular da vardır. Buna bazı Hanbeli ve Maliki fakihler de destek verir. Ebu Zehra Bakara 190-194 arasındaki ayetlerin açıkça Şafilerin bu hükmünü çürüttüğü görüşündedir⁴¹. Yaman'a göre Şafilerin bu şekilde anlayışının sebebi, ilgili ayet ve hadisleri bağlamından koparıp mutlak olarak anlamaktır⁴². Örneğin Tevbe 5.ayetteki "haram aylar bitince o müşrikleri nerede bulursanız öldürün... Eğer tevbe eder namaz kılar zekât verirlerse serbest bırakın!" âyeti fiilen yapılmakta olan savaşta stratejiyi belirlemek anlamında iken durum ve zaman kaydı olmaksızın gayrimüslimlerle ilgili savaşlardaki genel bir buyruk olarak anlaşılmıştır. Yine "Fitne kalkıp din Allah'ın tamamen oluncaya kadar..." Bakara 193 ayetindeki "fitne" inançsızlık/küfür olarak tefsir edilmiştir. Yine "insanlarla Allah'tan başka ilah yoktur demelerine kadar savaşmakla emrolundum."⁴³ hadisinde yer alan "insanlar"dan maksat; Medine ve çevresinde yaşayan İslam'a ve müslümanlara düşmanlık eden, yaptıkları anlaşmaları bozan arap-müşrikler olduğu⁴⁴ halde savaşın sebebinin küfür ve şirk olduğunu kabul edenler tarafından "bütün insanlar" olarak genelleştirilmiştir⁴⁵.

Günümüz yeni selefi cihatçı akımlarda bu görüşte olanlar azımsanmayacak kadar vardır. Hatta bu hususta Şafi vb. aynı görüşte İslam Hukukçularından da ileri giderek aşırı tevhitçi bir anlayışla bir takım sufi inançlara sahip müslümanları ve şii mezhebindekileri açıkça şirk içinde gördüklerinden tekfir edebilmektedirler. Silahlı veya silahsız olarak gördükleri yerde rahatça öldürebilmektedirler. Günümüz Vehhâbî anlayışının Şii-Rafizilerin birçoğunun müşrik olduğu şeklinde fetvaları vardır. Son dönemlerde silahlı mücadele içine girmiş dünyanın farklı bölgelerindeki Selefi gruplar tüm dünyaya "Sünni" olarak tanıtılmaktadır. Buna paralel olarak İran-Şia daha masum ve "ılımlı" olarak sunulurken, Sünnilerin "teröre-şiddete yatkın" olduğu tezinden hareketle dünyanın pek çok yerinde 'İslamofobia' anlayışının yayılmasına sebep olunmaktadır. Bu algı biçimi müslümanlar için İslam'ı yaşanmaz hale getirirken, İslam'a ilgi duyan insanları korkutmaktadır. Tasavvufi gelenek inkâr edilip tekfir ile çoğu Müslüman İslam dairesi dışında

³⁸ Ebu Zehra, Muhammed, İslam'da Savaş Kavramı, trc. Cemal Karaağaçlı, Fikr Yay., İstanbul 1985, s.44.

³⁹ "Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resûlünün haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslâm'ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek (boyun eğerek) kendi elleriyle cizyeyi verinceye kadar savaşın!"

⁴⁰ Yaman, Ahmet, Müslüman Bilincindeki Savaş-cihat Algısı ve Savaş Hukuku, s.309.

⁴¹ Ebu Zehra, İslam'da Savaş Kavramı, s. 40, 41.

⁴² Yaman, Müslüman Bilincindeki Savaş-cihat Algısı ve Savaş Hukuku, s.309.

⁴³ Buhari, "İman", 18; Müslim "İman", 32, Ebu Davud, "Cihad", 95, Tirmizi, "İman", 201.

⁴⁴ Bkz. Ebu Ubeyd, Kâsım b. Sellam, Kitâbü'l-Emval, Mektebetü'l-Külliyati'l- Ezheriyye/Darü'l-Fikr, Kahire 1981., s.30 vd.; Taberî, Muhammed b. Cerir, İhtilafü'l-Fukaha, Das Konstantinopler Fragment des Kitâb İhtilâf al-Fuqahâ', thk. Joseph Schacht, Buchhandlung und Druckerei vormals E.J. Brill, Leiden 1933, s.200.

⁴⁵ Yaman, Müslüman Bilincindeki Savaş-cihat Algısı ve Savaş Hukuku, s.309.

görülmektedir⁴⁶. Hâlbuki İran Şiiliği ifratı, Suud selefiligi tefriti temsil etmektedir. Muhammed b. Suud kendisine sorulan bir soru üzerine Suudi Arabistan el-Ahsa bölgesinde bulunan şiiilerin müşrik olduğunu söylemiş ama öldürülmelerinin siyasi olduğunu söyleyerek “din başka şeydir siyaset başka şeydir” diyerek açıklama getirmiştir. Yakın tarihte 1802 yılında İbn Suud taraftarları tarafından Kerbela basılmış, 3000’den fazla savunmasız masum şii öldürülmüştür⁴⁷. Bugün de şiiiler benzer şekilde Sünnileri maalesef öldürmektedir. Bazı yazarlar bu olgunun bir tür retorik/hitabet ve dil oyunu olduğu gelişen siyasi hadiselerle göre şekillendiği kanaatinde dirler⁴⁸.

Gayr-i Müslimlerin yaşadığı ülkeye dâru’l-harb denmesi salt onlarla ilişkilerinde sulhun değil harbin asıl olduğu şeklinde anlaşılmalıdır. Bu, gayr-i müslim bir takım yazarların cihada verdikleri yanlış anlamdan kaynaklanmaktadır. Müsteşrikler bu kavramın ilk defa ortaya çıkışını Medine döneminde düşmanlarını dine davet maksadıyla komşularını harp ilan ettiklerini ve dolayısıyla Bedir savaşı arifesinde müşriklerin saldırısıyla harp izninin verilmesinden hareketle müşriklerle ilişkilerin harp temelinde şekillendiği görüşünü iddia ederler⁴⁹. Ama Hanefi İslam Hukukçusu Serahsi’nin değerlendirmesine göre o zamanlarda Medine ancak kendisinde Resûlullah ve arkadaşları bulunduğu zaman dâru’l-İslam’dı. O ve arkadaşları Medine’den ayrılınca üstünlük ve hâkimiyet Yahudi ve Münafıklara geçiyordu. Dolayısıyla ilk dönemler müslümanların elinde “meneğa/askeri güç” mevcut değildi. Daha sonra müslümanların Medine’de güç kazanması, fethedilmesiyle de Mekke dâru’l-İslam oldu⁵⁰.

Daha sonraları dâru’l-İslam kavramı, İslam kanunlarının uygulandığı yer, anlamında kullanılır oldu. Bunun dışındaki İslam kanunlarının uygulanmayıp muhtemelen düşmanlardan gelebilecek saldırı tehdidine karşı İslam toprakları dışındaki araziye daru’l-harb veya daru’l-küfr dendi. Bu hüküm bu toprakların müslümanlarca kontrol edilmediği, hükmen gayr-i müslimlerin elinde bulunduğu varsayımından ibarettir. Ya da oralarda onların kanunlarının geçmesi dolayısıyladır. Bu mantığa göre müslümanların kontrol ve idare etmediği her alan

⁴⁶ Evkuran, Mehmet, “Bir Kriz Teolojisi ve Toplumsal Hareket Olarak Selefilik”: İlahiyat Akademisi Dergisi Selefilik Özel Sayısı, C.1, S.1-2, Gaziantep 2015, s.75; Hakyemez, Cemil, “Şii-Sünni İlişkileri ve Selefilik”: Aynı Dergi, s.139; Uludağ, Süleyman, “Tarihi Süreçte Selefilik-Tasavvufu İlişkileri”: Aynı Dergi, s.254-258.

⁴⁷ Yöner, Ahmet, Şii-Sünni İlişkileri Bağlamında Günümüz Selefiligi, E-Makâlât: Mezhep Araştırmaları, VI/2 (Güz 2013), s.216.

⁴⁸ Taslamani, Caner-Kapitan Tomis, Terör’ün ve Cihad’ın Retoriği, İstanbul Yay., İstanbul 2007, s. 27, 61.

⁴⁹ Abel, A., “Daru’l-Harb” mad., Encyclopedia of Islam, nşr. E. J. Brill, Leiden-London 1965, II, 126: Dâr al-Harb (‘the Land of War’); This conventional formula derived from the logical development of the idea of the ḏjihād [q.v.] when it ceased to be the struggle for survival of a small community, becoming instead the basis of the “law of nations” in the Muslim State. The Qur’ân, in its latest texts on the holy war, Tevbe, 9/38-58, 88, makes this “holy war” a major duty, a test of the sincerity of believers, to be waged against unbelievers wherever they are to be found (Tevbe, 9/5). This war must be just, not oppressive, its aim being peace under the rule of Islam: Aslında söz konusu ayetlere baktığımızda cihadın kutsal yönü de olduğu açıktır. Ama sırf kutsal değildir. İbn Rüşd gibi bazı İslam hukukçuları, cihadın kutsal/ibadet yönü de olduğu için bu bahsi (Bidayetu’l-Müçtehid) hemen hac ibadetinden sonra ele almışlardır.

⁵⁰ Serahsi, Mebsut, Daru’l-Mağrife, Mısır 1330 Nüshasından Beyrut Neşri, X, 18; Özel, Ahmet, İslam Hukukunda Ülke Kavramı, İklim Yay., İstanbul 1991, s.118, 119.

hatta açık denizler bile ilk zamanlar dâru'l-harb olarak görülmüştür⁵¹. Kuran ve Sünnette olmayan bu kavram sonraki yüzyıllarda İslam hukukçuları tarafından ortaya atılmıştır. İslam'ın koruduğu siyasi-iktisadi ve hukuki haklar, İslam ülkesi sınırları dâhilinde birinci derecede geçerli olup askeri-idari-siyasi kolluk kuvvetleri ve sivil halk gücüyle bu haklar korunma altına alınmışlardır.

Hristiyan Batı algısının aksine sanıldığı gibi İslam hukukunda savaşın sebebi, inananları müslüman yaparak ve yöneterek hâkimiyet altına almak şeklinde birinci derecede dinî ve siyasi değildir. Kuran ve Sünnetteki veriler incelendiğinde savaşın daha çok savunma amaçlı ve dünyevî karakterde olduğu anlaşılır. Şüphesiz dini tarafı da vardır ve o da İslam dinini korumaktır. Ayet ve hadislere göre savaş, kerhen yani istenilmeden girilen ancak bizatihi kendi varlığını korumak için yapılan bir ameliyedir. Kur'an'da savaş; fitnenin savaştan beter olduğu (Bakara, 2/191), Fitneden eser kalmayınca ve din Allah'ın oluncaya kadar savaşma (Bakara, 2/193), harp açanlara/saldıranlara karşılık verilmesi ve aşırıya gidilmemesi (Bakara, 2/190-194), yurtlarından din yüzünden çıkarılma (Mümtehine, 60/8-9), verilen cezaya misliyle mukabele etme (Nahl, 16/126) ilkeleri çerçevesinde ele alınır.

Bütün bu ayetler incelendiğinde İslam Hukukunda savaşın; 1)Savunma savaşı olduğu⁵², 2)Bir antlaşmayla sonuçlanmadan kesintiye uğrayan bir savaşın devamı niteliğinde bir savaş olduğu, 3)Barış antlaşmasının düşman tarafından bozulması sonucunda başlayan savaş olduğu⁵³, 4)Haksızlığa uğrayan müslümanlara yardım amacı taşıyan savaş⁵⁴, 5) Uluslararası antlaşmalardan doğan yükümlülükler dolayısıyla iştirak edilen savaş, 6)İslam'ın insanlara tanıtılmasına ve din-vicdan özgürlüğünün sağlanmasına yönelik savaş⁵⁵ olmak üzere altı tür savaş kategorize edilebilir⁵⁶.

Bu grup ayetler ve tasniften hareketle savaş, düşmandan ancak saldırı gelirse ya da düşman gerek kendi ülke insanına gerek sınır boylarındaki müslümanlara veya müttefiklere "fitne, zulüm, işkence" çıkardığında savaş meşru olur. Savaşın kısmen ibadet yönü de olsa da en basit anlamıyla harp; insan ve toplumun kendini zarar verenlere karşı koruması olup salt zenginlik, köleleştirme, yönetim altına alıp boyun eğdirme de değildir.

Diyalektik Bakış Açısı Ve Sıcak-Soğuk Savaş

İnsanlık tarihinde hak-batıl mücadelesi, aslında bir diğer tabirle kuvveti üstün tutan sistemlerle hakkı üstün tutan sistemler arasındaki mücadele anlamına gelir. 2.Dünya savaşından sonra BM ve İMF'nin aslında bir Siyonist kuruluşu olarak kurulmasından sonra Kuvvet zoruyla Filistin'e İsrail yerleştirildi. Sözde insanlık huzur barış ve refaha kavuşacaktı. 1989'da komünizmin iflası ve Sovyetlerin dağılmasına kadar soğuk savaş devam etti⁵⁷. Siyasi ve ekonomik buhranlar çıktı.

⁵¹ Hatta bu mantık bir süre denizcilikte bilgi sahibi olmayan Arapların denize açılmasına ve tarafsız olabilecek açık denizlerin sanki gayr-i müslimlerin yurdu gibi görülmesine buralarda hak sahip olunamayacağı fikrine yol açmıştır. Daha sonra bu olumsuz kanı da açılmıştır.

⁵² Hacc, 22/39; Bakara, 2/190, 194; Şura 42/41; Enfal, 8/58; Tirmizi, "Diyat", 22.

⁵³ Tevbe, 9/12, 13.

⁵⁴ Nisa, 4/75.

⁵⁵ Al-i İmran, 3/110; Maide, 5/67; Tevbe, 9/41; Hacc, 22/78.

⁵⁶ Yaman, Müslüman Bilincindeki Savaş-cihat Algısı ve Savaş Hukuku, s.310-313.

⁵⁷ Allen, Gary, Gizli Dünya Devleti (Dünyayı Kimler Yönetiyor), trc. Hakkı Yavuz-İbrahim Akça, Milli Gazete Yay., İstanbul 1996, s.7, 180.

İslam Dinine göre herkes dininin tebliğcisi ve anlatıcısıdır. *Ülkeler Allah'ın mülkü, kullar Allah'ın kulları*⁶³ olup müslüman ya da gayr-i müslimin her ülkede yaşama hakkı vardır. Nitekim bu hakkı birçok ülke, bir takım sınırlandırmalara rağmen yine de tanımışlardır. Kapalı sistem paktlara dâhil ülkeler de olmak üzere birçok ülke; gerek geçici veya kalıcı, gerek estetik ve ticari ve gerek yaşamsal amaçlarla her insanı ve sosyal grubu ülkesine kabul etmektedir.

Bu kapsamda kabul edilen bu insanlar ve sosyal gruplar vatandaşlık ve dinleri üzerinden aidiyetleri bir başka ülkeye bağlı bulunmakta yukarıda saydığımız beş meşhur evrensel hak bakımından müdafileri yaşadıkları devlet haricinde kendi asli devletleri olmaktadır. Eğer bu asli devletin bir başka ülkeye yayılma ve onu hâkimiyet altına alma gibi dünyevi veya dini bir emeli varsa bunu bahane çıkarmak için mezkûr kendi vatandaşı ve dindaşı üzerinden yapmaktadır. Tarihte çeşitli İslam devletleri ve Osmanlı bu bağlamda hayatın tabii akışı içinde kendi dindaşı/vatandaşına haksız muamele yapan ülkeye savaş açmış, aynı şekilde gayri müslim devletler de benzeri gerekçelerle İslam ülkelerine savaş açmışlardır.

Kutsal kitaplar ve dini umdeler aynı zamanda insanlığın en temel en basit ve en eski hukuki metinleridirler. Bu açıdan bütün devlet başkanları ve hukuk yapıcıları halkın dini inanç ve geleneklerinden bağımsız hukuk yapamamışlardır. Kısmen veya tümünden bu metinlere bağlı kalmışlardır. Bu bağlamda din öğreticileri olan Peygamberlerden sonra çeşitli sebeplerle kutsal kitap asıl metin/dogma/öğreti korunamamış nisbî olarak beşer akli ve arzusunun karışması neticesinde bunlara muvazi olarak yapılan hukuki metinler nisbî olarak zulüm ve adaletsizliği de içerir olmuşlardır. Ya da salt yönetici ve yöneticilerin tutum ve muamelelerinden kaynaklanan sebeplerle gayr-i müslim ülkede gayr-i müslim vatandaşlar kendi yöneticilerinden veya komşu yönetimlerden zulüm görmüşlerdir. Bunu için dünyada mevcut potansiyel zulmü engelleyecek bir süper güce –evrensel anlamda müminlerden iki grup savaşırsa diğeri onları barıştırsın ayetinden kıyasla- ihtiyaç vardır. Bunu da en iyi yapacak nisbî zulmün en az olduğu ve zulme güç ile karşı koyabilecek en güçlü ve haklı devlettir. Gücün ölçülebilirliği daha objektif olmakla beraber hakkinkisi nispeten daha sübjektiftir. Çünkü burada felsefe-mantık ve dini inanç-tecrübe ve tercih devreye girmektedir. Bu halde devletlerarasında diyalektik misli misline mücadeleye dayanan siyasi askeri söylem, yekdiğerini gücüyle kendi doğrusuna getirme esasına dayanmaktadır.

Egemenlik Sahaları Ve İslamofobi

Bu meyanda her egemenlik iddiasında bulunan din ve ideoloji sahibi devlet veya devletler gurubu bir takım mantık oyunları, suni sebepler ve uluslararası medya gücüne dayanan algı operasyonu ve kültürel dini sömürgecilikle soğuk savaş-sıcak savaş şartları dâhilinde yekdiğerine olan korkusuna karşı kendince haklı sebepler üretmektedir. Bunu yaparken de çoğunlukla kendi ideolojik ve dini öğretilerindeki olumsuz niyet ve uygulamayı karşı tarafın ona karşı olumsuzluğu gibi göstermek istemektedir. İslamofobiya bu bağlamda “Tanrıya ve Tanrının Oğlu İsa’ya inanmayan, bu inanca sahip hukuk devletine bağlı olmayan kimsenin dünyayı yönetmeye hakkı yoktur. O ancak bize hizmet eden bir hizmetçi ve uydu

⁶³ Küreselleşmeye delalet eden bir hadisten mülhem; “Ülkeler Allah'ın mülkü, kullar Allah'ın kullarıdır. Öyle ise hayrı nerede bulursanız oraya yerleşiniz!": İbn Hanbel, Ahmed, Müsned, şrh. Hamza Ahmed ez-Zeyn, Daru'l-Hadis, Kahire 1995, I, 1366.Hadis.

devlet olabilir” düşüncesinin bir takım ötekileştirme yöntemleri ile suni korku oluşturulma hadisedir.

Bu yapılırken karşı tarafa yok edilmesi gereken bir düşman gibi bakıldığından sanki onların da onları zorla maddi ve dini varlığını yok etmek gibi emeli olduğu kanısı üzerinden yaklaşılır. Hristiyanlığa göre Haçlı seferleri/Kutsal Savaşlarla ile 1000 küsur yıl İslam ülkeleri ve bu ülkede bulunan mezhebi ayrı veya bir dindaşları dini amaçlar altında iktisaden ve barbarca yağmalanmak istendiği gibi sanki tüm Müslümanların ve İslam din sâliklerinin de kendi ülkelerini bu şekilde ilerde yağmalayacağı korkusu içerisindedirler. Toffler, “önümüzdeki on yıllarda dünyada oynanacak güç oyunları, İslamiyet’in, Katolikliğin ve diğer dinlerin artan güçlerini... ya da bunlar arasındaki küresel çatışmalarla kutsal savaşları anlamadan asla anlaşılmaz” sözüyle bu korkuyu açıkça ifade etmektedir⁶⁴. İşte bu korkunun önünü kesmek için İslam’a ait ibadetler, mabetler, sûfi zikirleri, kılık-kıyafet, İslam’ın kadına ve modern dünyaya bakışı vb. hususlar birer korku malzemesi, islamofobik enstrüman haline getirilmektedir.

Bu korkunun altında mühtedi İskoç Müslüman Abdülkadir el-Murabıt’ın ifadesiyle hınç diyalektiği yatar. Bu hınç, tarihte yahudilerin yaptıklarından dolayı sürgün edilmesi, gördükleri zulmün öcünü fırsat ellerine geçince olmaya çalışma çabasıdır. Bu bağlamda egemen seçkinlerin politikası bu hınç üzerine dayanır. Kısaca hınç politikası kitlelerin uysal hale getirilmesi için suçun başına durmaksızın kakılmasıdır. Temel sloganları “bağışlamayacağız ve unutmayacağız”dır⁶⁵. Bu ifade bir güçlülük beyanı olmaktan öte hıncın intikam almaya ve karşındakini itham etmeye yönelik kaçınılmaz vaadidir⁶⁶. Aslında bu anlamda İslamofobinin altında yatan hınç diyalektiği, müslümanlarca Hristiyan Batının Viyana-Endülüs İspanyası uçlarında Avrupa’yı bir hilal gibi sarışında da mevcuttur⁶⁷.

Hınç diyalektiği; kendi gizli hıncının zıddının zoraki olumlamaı üzerinden eleştiri ve sahte hümanizmaya da dayanır. İslam’ın savaş/cihat yöntemini ve savaş ilanını insan haklarına ve insancılığa aykırı bulan Batı, gerçekte kendi din ve milli değerlerinde var olan ve uygulayageldiği haksızlığı-hukuksuzluğu sanki İslam’da varmış gibi göstererek kendini hümanist/insancıl ilan etmektedir. Bu bir tür Hristiyanlıktaki “asli günah-günah itirafı ve günah çıkarma” ilişkisinde olduğu gibi “kasten günahı işle sonra da vicdan azabını bastırmak için günah çıkar” inancına benzemektedir. Nitekim bu günahı insafıca itiraf eden batılı birçok yazar vardır. Fakat bu dil oyunu açıkça kendini belli etmektedir, hakikat öyle açıktır ki retorüğün söz cambazlığına asla kurban olmaz. En amiyane zihin onu idrak eder.

⁶⁴ Toffler, Alvin, Yeni Güçler Yeni Şoklar, trc. Belkıs Çorakçı, İstanbul 1992, s.452, 453.

⁶⁵ Bkz. İspanya’da Toledo Katedralinde bulunan, üzerinde halife ismi ve ayetler yazan İslam Sancağını 500 yıldan beri her yıl sokaklarda yerde taşıyarak geçit resminde Müslümanlara yaşattıkları hezimetini kendilerince anıyorlar: <http://www.aksam.com.tr/dunya/ispnyadan-yurek-yakan-kareler/haber-372006>

⁶⁶ Murabıt, Abdülkadir (İlan Dallas), Diyalektiğin Sonu, trc. Ersin Balcı, Vadi Yay., Ankara 1995, s.90-91.

⁶⁷ Bu bağlamda İspanya’da Endülüstten kalan birçok İslam yapısı, yıkılmayıp ayakta kalan eserlerden meselâ câmilerin çoğu ya bilinçli şekilde yıkılmış ya da kiliseye çevrilmiş, yıkılan bazılarının yerine kilise inşa edilmiş, minareler ise çan kulesi yapılmıştır (Şeyban, Lütfi, İspanya’da Endülüs-İslam Medeniyetinden Kalan İzler ve Eserler, International Journal of Social Science, p. 17-25, Autumn-I 2014, s.24

İslam Hukukunda Savaş İlanı Ve Sonuçları

İslam hukukunda savaş, kuralları cereyan etmeye başlayacağı için karşı tarafa ilan edilmesi gerekir. Bu nedenle meşru bir sebeple başlayacak bir savaştan önce mevcut bütün anlaşmaların bozulduğunun ötekine bildirilmesi Kur'anî bir emirdir⁶⁸. Bununla beraber sünnette çıkan bir müslüman ülkenin diğer bir ülkeye savaş açmadan önce bir takım teklifleri vardır. Bu teklifler İslamofobinin altında yatan korkulardan biri görülerek acımasız ve haksız bulunmaktadır. Bunlar; 1. İslam/müslüman olma, 2. İki kat harâc/vergi vermek, 3. Savaş/kıtıl olmak üzere üçtür⁶⁹. İslâm hukukçuları, kendilerine İslâm tebliği ulaşmayan kimseleri savaştan önce mutlaka dine ve İslâm hâkimiyetini kabule davetin gerekliliği konusunda aynı görüştedirler⁷⁰. Bu nedenle daha önceden bildirilmeksizin açılan bir savaşta öldürülen muhاریplerin kan bedellerinin ödenmesi gerektiğini ifade eden Şafii İslam Hukukçuları da vardır⁷¹.

Günümüz devletler hukukunun önemli kaynaklarından biri olan 1907 Lahey Barış Konferansı ilkelerine göre başlamadan önce savaşın ilân edilmesi veya bunu da kapsayan bir ultimatoma verilmesi gereği ifade edilmiştir⁷². Savaşın ilân edilmesiyle birlikte taraf olan ülkeler arasındaki ilişkilerin neredeyse bütünüyle hasmâne bir nitelik kazanacağı yönündeki modern anlayışlara karşın İslâm hukuku daha esnek bir anlayışa sahiptir. Meselâ savaşılan devletin vatandaşlarına barışçı amaçlar taşımaları şartıyla ülkeye giriş ve ticaret izni verilebilir; savaş ilân edildiği sırada müslüman toplum içinde bulunan düşman devletin vatandaşları, kendilerine verilen emân süresinin sonuna kadar kalıp sürenin sonunda askerî amaçla kullanılacak olanlar hariç edildiği mal varlığıyla birlikte emniyet içinde ülkesine dönebilir; karşı tarafa yaramayacak ölçüde ticaret ve gümrük antlaşmaları geçerliliklerini koruyabilir; dâimî statüde olmasa da diplomatik ilişkiler sürebilir⁷³. Dilerse müslümanların menfaatini korumak için ambargo uygulayabilir⁷⁴.

⁶⁸ Enfal, 8/58.

⁶⁹ Müslim, "Cihâd", 3; Ebû Dâvûd, "Cihâd", 82: Bu üç seçenek ve teklif; "Düşmanla karşılaştığın zaman ona üç seçenek sun. Bunlardan hangisini seçerse sen de kabul et ve onlara dokunma. Onları önce müslüman olmaya çağır, kabul ederlerse onlara dokunma. Eğer kabul etmezlerse cizye vermelerini iste; olumlu cevap verilerse kabul et ve kendilerine dokunma. Eğer bunu da kabul etmezlerse Allah'tan yardım dileyerek savaş" meâlindeki hadislerle dayanır.

⁷⁰ Ebu Yusuf, Kitabu'l-Harac, trc. Ali Özek, Hisar Yay, İstanbul 1973, s.207, Sahnûn, Abdüsselam b. Saîd, el-Müdevvenetü'l-kübra, Matbaatü's-Saade, Kahire 1323, II, 3, 4; Serahsî, Şerhu's-Siyerî'l-Kebir, I, 38 vd.; İbn Rüşd, Ebû'l-Velid Muhammed, Bidâyetü'l-müctehid ve nihayetü'l-muktesid, thk. ve tsh. Muhammed Sâlim Muhaysin-Şa'ban Muhammed İsmail, Mektebetü'l-Külliyati'l-Ezheriyye, Kahire 1970, I, 312; Maverdî, Ebû'l-Hasen Ali, el-Ahkâmü's-sultaniyye ve'l-vilayatü'd-diniyye, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1985, s.46; Remlî, Muhammed b. Ahmed, Nihâyetü'l-Muhtâc, Nihayetü'l-muhtac ila şerhi'l-minhac, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1984, Mısır 1967, VIII, 64.

⁷¹ Maverdî, Ahkâmü's-sultaniyye, s.46; VIII, 64.

⁷² Seviğ, Muammer Raşit, Özel Devletler Umumi Hukuku, Milli Mecmua Basımevi, İstanbul 1945, s.151.

⁷³ Tevbe,9/6; Ebu Yusuf, el-Harac, s.206; Taberî, İhtilafu'l-Fukaha, s. 35, 50; Serahsî, Ebu Bekr Muhammed, Şerhu's-Siyerî'l-kebir. thk. Selâhaddin el-Müneccid, Camiatü'd-Devli'l-Arabiyye Yay., Kahire 1971, V, 1853; Kasanî, Ebû Bekr Alaeddin, Bedai'u's-Sanai' fi tertibi's-Şerai', Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1986, V, 81, VII, 106-107.

⁷⁴ İbnü'l-Humâm, Kemaluddin Muhammed, Şerhu Fethi'l-Kadir, Daru'l-Fikr, Beyrut ?, V/460, 461; Hamidullah, Muhammed, İslam'da Devlet İdaresi (Muslim Conduct of State), İng. trc. Muhammad Ashraf, Lahore 1953, s. 264.

Aslında son yüz elli yılda sanayi inkılabıyla demirin yüksek fırınlarda eritilip ağır silahların yapılmasıyla teknolojik yarışta müslümanlara fark atan batılı-doğulu gayr-i müslim ülkeler; bir ekonomik pazar yarışı olan bu mücadele meydanında, kendi gelişmişliklerini diğerleri yakalar endişesiyle yıllar evvelinden ötekilerinin gelişmesini engellemeye çalışmaktadırlar. Böylece, diğerlerini muhtemel iç ve dış gaillelerle uğraştırarak veya misyoner faaliyetleri ve kültürel emperyalizmle kısmen veya tamamen kendi yanlarına çekmek istemektedirler. Şüphesiz bunda bu ülkelerin kendi kusurları da vardır. Fakat bir görünür görünmez planın olduğu da açıkça ortadadır. Bu ince siyaset ve emelleri, onların İslam hukuk ülkesinin kendisine veya vatandaşına haksız muamele yapıldığında teklif ettiği birinci şık olan “İslâm/müslüman olma/yani kendi dinine girme” teklifinden ne farkı vardır. Kaldı ki İslam hukuku onlara inanç teklif etmeyi onlara zora sokmamak için yapmaktadır. Salt inanca zorlamak için değil... Eğer ilişkilerin temeli düşmanlık olsaydı onlar hiçbir zaman barışa çağrılmazlardı (Enfâl, 8/61). Eğer savaşın sebebi gayr-ı müslimlerin saldırısı olmaksızın sırf inançsızlık olsaydı İslam’a dönmedikçe gayr-ı müslimlerle barış yapılamayacaktı⁷⁵.

Savaşta müslümana teslim olan veya barışta İslam ülkesindeki herhangi bir Müslümandan emân dileyen, sığınma hakkı isteyen bir gayr-ı müslimin yaşam hakkına saygısızlık etmeyi Kur’an yasaklar⁷⁶. Diyalektik olarak yani karşılıklı misliyet kuralları içindeki mantiki bileşime göre pek de bir farkı yoktur. Tek farkla ki İslâm’ın teklifi açık ve samimi, diğerlerinin ki örtük ve sinsidir. Sonuçta iki taraf da ötekini kendisine benzetmek/bağlamak istemektedir⁷⁷. Batı bu hususta eski Yunandan bu yana hep diyalektik salvolara sığınmış hümanizma gösterip entrika içinde olmuştur. Eğer müslümanlar kendilerine has bir iktisadi ve hukuki bir sistem kurup faize son verip değerli metal para sistemine geçip ortak bir askeri güç oluşturamazlarsa maalesef batıyı da yönlendiren fanatik Siyonist Yahudi fundamentalizminin tankları altında kalmaya mahkûmdurlar⁷⁸. İslamofobi ve antislamizm bu gücü engellemek için kullanılan en geçer akçedir.

İkinci teklif olan vergiye/cizyeye bağlamaya gelince Kur’an bu hükmü; “...onlar boyun eğerek/küçük düşürülerek cizye alıncaya kadar savaşın!” Tevbe, 9/29 ve Neml, 27/37 âyetleri⁷⁹ ile ifade eder. Ayetlerdeki “ve hüm sağırûn” ifadesinden maksat; savaş açılan küfür ehlinin fiziki-psikolojik gücünün cizye veya muharebeyle kırılması, olumsuz diyalektik/cedeli terk edip İslam’ın hükmüne boyun eğmesidir. Kafirler açısından bu bedeli ödemek, İslam Devletinin ve müslümanların hâkimiyetini kabul etmenin pratik ve görünür ifadesidir. Aksi takdirde yapılan uluslararası haksızlığın maddi-manevi müeyyidesi olamaz. İslam

⁷⁵ Ebu Zehra, İslam’da Savaş Kavramı, s.48.

⁷⁶ Nisa, 4/94.

⁷⁷ «الْحَيْلُ / الجهاد ماضى لى يوم القيامة / Cihad, Kıyamet gününe kadar kalıcıdır.” (Ebû Davûd, “Cihad”, 33); «مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» متفقٌ عليه; İbni Ömer R.A.’dan Resûlullah S.A.S. şöyle buyurdu: “Kıyamet gününe kadar atların ahınlarına hayır düğümlemişdir.” (Buhârî, “Cihâd”, 43, “Menâkıb”, 28; Müslim, “İmâre”, 96-99, “Zekât”, 25. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, “Cihâd”, 41; İbni Mâce, “Cihâd”, 14, “Ticârât”, 29)

⁷⁸ Murabıt, Abdülkadir, Diyalektiğin Sonu, s.19, 116, 117.

⁷⁹ “Sen onlara dön! Andolsun! biz onlara, karşı koyamayacakları ordularla gelir ve onları oradan aşağılanmış ve küçük düşürülmüş olarak çıkarırız.” (Neml, 27/37), “Kendilerine kitap verilenlerden Allah’a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah’ın ve Resûlünün haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslâm’ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek (boyun eğerek) kendi elleriyle cizyeyi verinceye kadar savaşın.” (Tevbe 9/29).

hukuku, cizye teklifini, karşı taraftan haksız bir muamele, hasmâne bir fiil ve saldırı geldiğinde açık ve samimi bir şekilde ilan eder. “Ya ve ya gibi cümlelerle” çoktan üçe, üçten ikiye, ikiden bire düşürerek gayet mantıklı bir şekilde onu iknâya davet ederek tarafları muallak-kararsız ve sinsî hareket etmekten kurtarmaktadır. Bu da bittefsir; “ya müslüman ol! bir müslümanla aynı vergiyi ver! ya da müslüman olma iki kat vergi ver! ben seni koruyayım ama bunun karşılığında da askerlik ve mühim yerlerde yöneticilik⁸⁰ yapma!” demektir. Sonuçta yöneticilik ve askerlik de salt memurluk olup insanın önemli zamanını alıp ölüm gibi bir risk ile sonuçlanabilen zor bir vazife olduğundan gayr-i müslim bunu yapmayarak ama vergiyi biraz fazla vererek müminlerle eşitlenmektedir.

Üçüncü teklifteki savaşıma şıkkına gelince ilk iki teklifi kabul etmeyen gayr-i müslim eğer kuvveti varsa kendine güveniyorsa savaşır ve varlığını sürdürür ya da İslam ülkesini cebren veya gasben ele geçirebilirse o ülkeyi alır ama aslen sahibi olamaz. Bu müslümanlar açısından teolojik bir meseledir. Aklen de kabil-i izah bir meseledir. Müslümanlardan alınan bir ülkede, müslümanlar İslâm Hukuku bağlamında muamele olunmazlarsa da orada yaşamaya devam ettikleri müddetçe oraya yeniden diğer bir müslüman ülkenin müdahale etme hakkı vardır. Yeryüzüne birinci derecede müslümanlar hak sahibidir.

Çünkü arkeolojik olarak da ispatlanabileceği gibi Kur’ân dışındaki diğer tüm kutsal kitaplar, doğrudan hepsi Allah kelâmı değildir. Tek kutsal kitap Kur’ân olup tek doğru din de İslâm Dini’dir. En sahih ve hak olanın yanında olan öncelikli hak sahibidir. Allah Kur’anda yeryüzünü yönetme hakkını, gerçek sahiplenme hakkını, Müslümanlara/inanan salih (içi-dışı barışık) kullara vermiştir. “وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ أَنْ الْأَرْضِ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ”/Andolsun!, Tevrât’tan sonra Zebur’da da yazmışızdır ki arza (ancak) salih kullarım mirasçı olur.” (Enbiya, 21/105) âyeti buna delalet eder. Bu âyetin; Enbiya Suresi 96.âyetteki kıyamete yakın gelecek Yecüc ve Mecüc’den bahseden âyetten sonra gelmesi manidardır. Şöyle ki hristiyanların üçüncü bin yıl saydığı, yahudilerin yenedünya düzeninin (novo ordo scolorum-dolarların üzerinde) kurulacağına inandıkları dünyanın son modern zamanlarından bahseden ayetlerden (Enbiya, 21/96-104) sonra gelmesi, tesadüfi olamaz: Siyakında “إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ” /Şüphe yok ki bunda ibadet eden bir kavim için kâfi bir öğüt vardır. وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ” (Enbiya, 21/106-107) âyetlerinin olması; bu salih kulların, Kur’anda Âlemlere Rahmet olarak nitelenen Hz. Muhammet Peygamberin Ümm-i vasat⁸¹ olarak vasıflanan İslam Ümmeti olduğu anlaşılır.

SONUÇ

İslam hukukunda küfür ülkesinden İslam ülkesine açık bir saldırı gerçekleşmedikçe ya da küfür ülkesinde bulunan müslümanların temel haklarına saldırılmadıkça, İslam ülkesinin ittifak yaptığı bir başka küfür ehli ülkeye hücum etmedikçe savaş kerih görülmüş ve sabredilmesi emredilmiştir. Savaş, ancak zaruri durumlarda İslam ülkesinin varlığını korumak için bir müdafaa/savunma aracı olarak görülmüştür. İslam hukukunda savaşa başlamadan önce kesinlikle karşı tarafa bildirilerek ilan edilmesi esastır. Kendilerine üç teklif sunulur. İslam’ın mesajının ve hukukunun karşı tarafa açıkça bildirilmesi, savaşın meşru olması

⁸⁰ Devlet başkanı, bazı vezirlikler, hâkimlik vs. konuları tartışmalıdır.

⁸¹ Adalet vasfına sahip dengeli öncü toplum anlamında. Bakara, 2/143’deki orta ümmet/ümme-i vasat ifadesindeki vasatı/ortayı, adalet/denge olarak tefsir etmiştir (Tirmizî, “Tefsir”, 2).

açısından elzemdir. Savaş başlasa da bütün ilişkiler hasmâne çerçevede dönmez; bu meyanda ticari giriş-çıkışlar vs. olabilir. Bununla beraber müslümanların dünyanın her tarafına inanç-ibadet-ahlak ilkelerini özgürce götürmesi, bu uğurda Tevhid hakikatini anlatma özgürlüğü de vardır. Bunu zorla yapmadığı müddetçe küfür ehli ülke, hasmâne bir tutumu hak etmez. Keyfiye bu alana küfür ülkesinin müdahale etmesi de İslam hukukunca bir savaş sebebidir. Nasıl ki İslam ülkesinde gayr-ı müslimlerin yaşaması ve kendi nesline kendi dinini telkin etmesi serbestse bir farkla müslümanın küfür ülkesinde hem kendi nesline hem de başkalarına İslam'ı anlatma ve dinini yaşama hakkı vardır.

Çünkü İslam son dindir ve en üst karar merciidir. Bu hususta bir ayrıcalığı vardır. Küfür ülkesinin müslüman ülkede kendi dinini yayma hakkı yoktur. Çünkü yeryüzünü yönetmek ve Allah adına dini anlatmak ancak gerçek iman-ibadet ve ahlak sahibi, kitabı hem aslen ve arkeolojik hem de yorumsal olarak bozulmayan dinin mensubu salih müslümanlara aittir. Yaratan kural koyar ve yaratan bu yönetme işini son nebisinin ümmetine vermiştir. Gayr-ı müslim kendi ülkesini ancak vergi vermek ve savaşmak ile hak eder. Bu hak ediş mecâzi ve gasben bir hak ediş olup aslen değildir. Fethe açık bir durumdur. Gayr-ı müslim kendi ülkesinde bile kendi halkına en temel insan hakları babında zulüm ederse bu durumda da İslam ülkesinden yardım istendiğinde oraya savaş açma hakkı vardır. Bütün bu hakları kabul etmek istemeyen iman eder ve Müslümanlarla aynı hakka sahip olur ya da küfür ehli kalarak Müslüman asker ve yöneticiye göre bir takım hayati risk taşıyan görevlerden sorumlu olmaz. Bunların karşılığında bir mal ve menfaat elde etme temel hakkı vardır.

Bütün bu hakları kabul etmek istemeyen küfür ehli ülkeler bu kuralların ağır geldiğinden bahisle İslamofobi ve Anti-İslamizm kavramlarına sığınmaları samimi bulunmaz. İslam Korkusu varmış gibi göstermenin temelinde, kendi aşağılık kompleksleri ve İslam'ın ilerleyişini durdurma güdüsü yatmaktadır. Olumsuzluk bağlamında gayr-i müslim batının ve ırkçı emperyalizmin müslümanlara yaşattıkları, müslümanların onlara teklif edip yaptıklarından kat kat fazladır. Sonuçta iki taraf arasında sözel ve eylemsel diyalektik; birinin ötekine, ötekinin berikine üstünlük sağlama çalışma mücadelesiyle sürüp gitmektedir. Mamafih bu diyalektik mücadelede müslümanlar, çoğunlukla hakkın yanında olmaya çalışmalıdırlar. Müslümanlar savaşı bir güç gösterisi ve meşru olmayan bir vesileyle yapmamalarına karşın küfür ehlinin, bu hususta teoride birçok kuralı olsa da pratikte bu kurallara pek uymadığı pek çok örneklerle vakidir.

Nihayette her iki taraf, Tanrının kendi taraflarında olduğunu varsayarak nispeten savaşa kutsallık/ibadetlik bir anlam yükleseler de kurallarına uyulmayan bir savaş, İslam Hukukunda hiçbir zaman kutsal görülmezken Batıda haçlı seferleri bağlamında yapılan yağma ve savaşlar “kutsal savaş” olarak görülür. İslam hukukçuları savaşı kısmen ibadet yönü de olan ama çoğunlukla dünyevi bir olgu olarak görürler. Onun için bazı İslam hukukçuları “Cihad” bahsini ibadet konularından sonra getirirler.

KAYNAKÇA

- Kur'an-ı Kerim Meâli** (Diyanet Yeni), Komisyon: A. Özek, H. Karaman, A. Turgut, M. Çağrı, İ. Kafi Dönmez, S. Gümüş, Türkiye Diyanet Vakfı Yay, Ankara 1993.
- Hadis Kaynakları**, Mevsu'atu's-sunne el-kütübü's-sünne ve şuruha, (Kütüb-i Tis'a'dan; **Buhâri, Müslim, Ebu Davûd, Tirmizî**), Daru Sahnun-Çağrı yay., İstanbul 1992.
- İbn Hanbel**, Ahmed, Müsned, şrh. Hamza Ahmed ez-Zeyn, Daru'l-Hadis, Kahire 1995.
- Kitab-ı Mukaddes** (Tevrat ve İnciller Birlikte), Zafer Matbaası, İstanbul 1991.
- Abel**, A. "Daru'l-Harb" mad., Encyclopedia of Islam, nşr.E.J.Brill, Leiden-London 1965.
- Akman**, Mehmet, Osmanlı Devleti'nde Ceza Yargılaması, Eren Yay., İstanbul 2004.
- Aksay**, Hasan, Körfez'in Dibi, Server Yay., Ankara 1990.
- Allen**, Gary, Gizli Dünya Devleti (Dünyayı Kimler Yönetiyor), trc. Hakkı Yavuz-İbrahim Akça, Milli Gazete Yay., İstanbul 1996.
- Apak**, Adem, "Tarihsel Tecrübe Olarak Merhamet ve Şiddet Açısından İslam" Şiddet Karşısında İslam Kitabının İçinde, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2015.
- Armstrong**, Karen, Holy War: The Crusades and their Impact on Today's World, Anchor Publ., London 1992.
- Biçer**, Ramazan, Küreselleşen Çağda İslam, Gelenek Yay., İstanbul 2010.
- Bozkurt**, Gülnihal, İslam Hukukunda Zimmilerin Hukuki Statüleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir 1987.
- Bulaç**, Ali, İslam ve Fundamentalizm, İz Yay., İstanbul 1997 Özel, Ahmet. "Cihad" maddesi, DİA, İstanbul 1993.
- Canan**, İbrahim, Ahir Zaman Fitnessi ve Anarşi, Türdav Yay., İstanbul 1982.
- Canatan**, Kadir, "İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım": Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm adlı kitabın içinde, edt. Kadir Canatan-Özcan Hıdır, Eskiye Yay., Ankara 2007.
- Ebu Ubeyd**, Kâsım b. Sellam, Kitabü'l-Emval, Mektebetü'l-Külliyati'l-Ezheriyye/Darü'l-Fikr, Kahire 1981.
- Ebu Yusuf**, Kitabü'l-Harac, trc. Ali Özek, Hisar Yay, İstanbul 1973.
- Ebu Zehra**, Muhammed, İslam'da Savaş Kavramı, trc. Cemal Karaağaçlı, Fikr Yay., İstanbul 1985.
- Erbakan**, Necmettin, Yeni Bir Dünya ve Adil Düzen (Erbakan Külliyyatı İçinde), Ankara 2014.
- Esposito**, John L. Unholy War Terror in the Name of Islam, Oxford University Press, London 2002.
- Evkuran**, Mehmet, "Bir Kriz Teolojisi ve Toplumsal Hareket Olarak Selefilik: İlahiyat Akademi Dergisi Selefilik Özel Sayısı, C.1, S.1-2, s.71-90, Gaziantep 2015.
- Fındıklılı**, Silahdar Mehmed Ağa, Nusretname, C. I, Fasikül-1, sad. İsmet Parmaksızoğlu, Meb Yay., İstanbul 1962.

- Guidi**, Michelangelo, “Mezdek/Mazdak” Maddesi, İslam Ansiklopedisi (İA), MEB Yay. Ankara 2001.
- Halidi**, Mustafa-**Ferruh** Ömer, Misyonerler Siyonizm ve Sosyal Hayat, trc. Araştırma Yay., İstanbul 1991.
- Hallsell**, Grace, Tanrıyı Kıyamete Zorlamak Armagedon Hristiyan Kıyametçiliği ve İsrail, trc. Mustafa Acar-Hüsnü Özmen, Kim Yay., Ankara 2003.
- Hakyemez**, Cemil, “Şiî-Sünnî İlişkileri ve Selefilik”: İlahiyat Akademi Dergisi Selefilik Özel Sayısı, C.1, S.1-2, s.129-152, Gaziantep 2015.
- Hamidullah**, Muhammad, Muslim Conduct of State (İslam’da Devlet İdaresi), İng. trc. Muhammad Ashraf, Kashmiri Bazaar, Lahore 1953
- Hammer**, J. Von, Devlet-i Osmaniye Tarihi, hzr. Mümin Çevik, İstanbul 2010.
- Hoffer**, Eric, Kesin İnançlılar/Kitle Hareketlerinin Anatomisi, trc. Erkal Günür, İm Yay., İstanbul 1998.
- İbnu’l-Humâm**, Kemaluddin Muhammed, Şerhu Fethi’l-Kadir, Daru’l-Fikr, Beyrut ?.
- İbn Rüşd**, Ebü’l-Velid Muhammed, Bidâyetü’l-müctehid ve nihayetü’l-muktesid, thk. ve tsh. Muhammed Sâlim Muhaysin-Şa’ban Muhammed İsmail. Mektebetü’l-Külliyati’l-Ezheriyye, Kahire 1970.
- İzzetbegoviç**, Aliya, Doğu-Batı Arasında İslam, trc.Şaban Döğen, Nehir Y., İstanbul 1993
- Kaya**, A. Vahap, Karizmanın Şiddeti, Sis Yay., Ankara 2000.
- Kanunname-i** Yavuz Sultan Selim, çev. Hadiye Tuncer, Tarım Orman Köyişleri Bakanlığı Yayın No: 18, Ankara 1987.
- Kasanî**, Ebü Bekr Alaeddin, Bedai’u’s-Sanai’ fi tertibi’ş-Şerai’, Daru’l-Kütübü’l-İlmiyye, Beyrut 1986.
- Kutup**, Muhammed, 20. Asrın Cahiliyyesi, trc. Ahmet Ağırakça, Beka Yay., İstanbul 2013.
- Gelenekler Çatışması, trc. Ahmet Ağırakça, Beka Yay., İstanbul 2012
- Lewis**, Bernard, The Emergence of Modern Turkey, Oxford Uni. Press, London 1958.
- Maverdî**, Ebü’l-Hasen Alî, el-Ahkâmü’s-Sultaniyye ve’l-vilayatü’l-diniyye, Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut 1985
- Mavor**, William, Universal History Ancient And Modern From The Earliest Records of Time To The General Peace 1801 İn Twenty Five Volumes, London 1802.
- Mumcu**, Ahmet, Osmanlı Devleti’nde Siyaseten Katl, Phoenix yay., Ankara 2007.
- Murabıt**, Abdülkadir (İan Dallas), Diyalektğin Sonu, trc. Ersin Balcı, Vadi Yay., Ankara 1995.
- Nursi**, Bedüzzemân Said, Mektubât, Sözlere Yayınları, İstanbul 1986.
- Şekerci**, Osman, Amerikan Fundamentalizminin Tarihi Yapısı ve İslam Gerçeği, Sinan Yay., İstanbul 1995.
- Shahak**, İsrail-**Mezvinisky**, Norton, İsrail’de Yahudi Fundamentalizmi, trc. Ahmet Emin Dağ, Anka Yay., İstanbul 2004.
- Özkan**, Ali Rafet, Fundamentalist Hristiyanlık, Alperen Yay., Ankara 2002.
- Öztürk**, Ali, İmajoloji: Bir Disiplin Denemesi, Elis Yay., Ankara 2013
- Remlî**, Muhammed b. Ahmed, Nihâyetü’l-Muhtâc, Nihayetü’l-Muhtac ila şerhi’l-minhac, Dârü’l-Fikr, Beyrut 1984.

- Sahnûn**, Abdüsselam b. Saîd, Müdevvenetü'l-kübra, Matbaatü's-Saade, Kahire 1323.
- Serahsî**, Ebu Bekr Muhammed, Şerhü's-Siyerî'l-kebîr. thk. Selâhaddin Müneccid, Camiatü'd-Devli'l-Arabiyye Yay., Kahire 1971
-Mebûsût, (I-X: 30 cüz, 10 cilt içinde) Daru'l-Ma'rife, Mısır 1330 nüshasından Beyrut Neşri ty.
- Sadr**, Muhammed Bakır, İslam Ekonomik Sistemi, Hicret Yay., İstanbul 1978.
- Seviğ**, Muammer Raşit, Özel Devletler Umumi Hukuku, Milli Mecmua Basımevi, İstanbul 1945.
- Şamî**, Abdullah R., Din Devleti İsrail, trc. Mehmet Ali Kara, İlke Yay., İstanbul 2002.
- Şeriatî**, Ali, Muhammed'i Tanıyalım":İslâm Nedir-III, Ankara 1988.
- Şeyban**, Lütfi, İspanya'da Endülüs-İslam Medeniyetinden Kalan İzler ve Eserler, International Journal of Social Science, p. 17-25, Autumn-I 2014.
- Taberî**, Muhammed b. Cerir, İhtilafu'l-Fukaha/Das Konstantinopler Fragment des Kitâb İhtilâf al Fuqahâ', thk. Joseph Schacht, Buchhandlung und Druckerei vormals E.J. Brill, Leiden 1933.
- Tarık Ali**, Fundamentalizmler Çatışması: Haçlı Seferleri Cihatlar ve Modernite, trc. Abdullah Yılmaz, Everest Yay., İstanbul 2002.
- Taslaman**, Caner-**Kapitan** Tomis, Terör'ün ve Cihad'ın Retoriği, İstanbul Yay., İstanbul 2007.
- Toffler**, Alvin, Yeni Güçler Yeni Şoklar, trc. Belkıs Çorakçı, İstanbul 1992.
- Uludağ**, Süleyman, "Tarihi Süreçte Selefilik-Tasavvufu İlişkileri": İlahiyat Akademi Dergisi Selefilik Özel Sayısı, C.1, S.1-2, Gaziantep 2015.
- Üçok**, Coşkun, "Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler-III", Ankara Hacettepe Fakültesi Dergisi (AHFD), C. IV, S. I, (s. 48-73), Ankara 1978.
- Watt**, Montgomery, İslam'ın Avrupa'ya Tesiri, trc. Hilmi Yavuz, İstanbul 1986.
- Yaman**, Ahmet, "Müslüman Bilincindeki Savaş-cihat Algısı ve Savaş Hukuku": Şiddet Karşısında İslam Kitabı İçinde, DİB Yay., Ankara 2015.
- Yönem**, Ahmet, Şii-Sünni İlişkileri Bağlamında Günümüz Selefililiği, E-Makâlât: Mezhep Araştırmaları, VI/2, Güz 2013.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://www.aksam.com.tr/dunya/ispanyadan-yurek-yakan-kareler/haber-372006>
<http://www.constitution.org/cons/medina/macharter.htm>
https://kutsalkitap.org/gundem/hiristiyanklik_ve_savas/
<https://sorularlailslamiyet.com/incilde-sevgiyle-ilgili-cok-ayet-olmasina-ragmen-kuranda-sevgiye-onem-veren-ayetin-olmamasini-nasil>